Ա· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 117 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՄԱՅԻՍ 1884 (Ն· Տ·) 4 ՅՈՒՆԻՍ 10 ՇԱՊԱՆ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ· Ղալաթիա, Նորատունկեան խան։
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده {ارەولك}
غزته‌سى اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ	Համար	Տարեկան	գանձման արժէք	200
»	»	Վեցամսեայ	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	50
»	»	Ամսական	»	20
»	»	Հատով	»	1
Գաւառաց	Համար	Տարեկան	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
»	»	Վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՄԱՅԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Առաջիկայ կիւրակի, 27 մայիս, Ազգային Սահմանադրութեան 24րդ տարեդարձը պիտի տօնենք։ Ահա նոր առիթ մը Սահմանադրութեան վրայ ճառելու։ Շատեր հարկաւ պիտի ճառեն, թէեւ դժբախտաբար շատ տարիներէ ի վեր է որ ժողովուրդը, Սահմանադրութեան տարեդարձի օրը, շնորհքով բան մը մտիկ ըրած չունի, և առ առաւելն տղայական և աշակերտական շարադրութիւններ լսելով շատանալ կը պարտաւորի։ Բայց մեք ճառ մը չպիտի գրենք։ Համառօտիւ պիտի ներկայենք քանի մը խորհրդածութիւններ, զորս մեզ կը ներշնչէ ազգային այս մեծ տարեդարձ, մեր ճշմարտապէս ազգային միակ հանդէսը։ Խորհրդարանական և վարչական վիճարանութեանց մէջ, յաճախ կը լսենք թէ Սահմանադրութեան էութիւնն ու օգտակարութիւնը խնդրոյ ներքեւ կը ձգուին։ Ոմանք սովոր են մինչեւ երկինք բարձրացնել զայս գրութիւն. այլք քաղաքագիտական հմտութեանց և ազնուապետական բարուց շքեղ ցոյց մ'ընել կը կարծեն՝ արհամարհելով զՍահմանադրութիւն։ Արդ, Սահմանադրութիւնն Հայ Ազգին օգտակա՞ր եղած է թէ վնասակար, — այս հարցման պիտի աշխատինք պատասխանել։

Այդ հարցման պատասխանելէ առաջ, էական խնդիր մը կայ զոր պէտք է լուծենք։ Հայ ժողովուրդն ի Թուրքիա՝ Սահմանադրութենէն տարբեր գրութեամբ մ'ալ կրնա՞յ կառավարուիլ թէ ոչ։ Այս խնդիր կարեւոր է, վասն զի եթէ գտնենք որ Սահմանադրութիւնն իրմէ ակնկալուած օգուտները չէ ընծայած, դիւրաւ կրնանք եզրակացնել թէ պէտք է թողուլ զՍահմանադրութիւն և այն միւս գրութեան յարիլ։ Բայց եթէ համոզուինք թէ ուրիշ գրութիւն մը չկայ որով պատշաճապէս կարենանք վարել մեր ներքին ազգային գործեր, յայնժամ, Սահմանադրութիւնն եթէ ապարդիւն ալ եղած լինի, պիտի հետեւցնենք թէ պէտք է լաւագոյնս գործադրել զՍահմանադրութիւն։ Ուստի, նախ քննենք թէ Սահմանադրութենէն տարբեր գրութեամբ մը կրնա՞նք կառավարուիլ։

Առ այս մեք կը պատասխանենք. «Ո՛չ»։ Հիմնաւոր պատճառներ կան, որք ցոյց կուտան թէ, Թուրքիոյ Հայք սահմանադրականէն տարբեր գրութեամբ մը չեն կրնար վարել իրենց գործերն։ Երեւակայելի գրութեանց մէջ, սահմանադրական գրութեան հակակշիռն է կամ բացարձակ միապետութիւն, կա՛մ ազնուապետութիւն, որուն սակաւապետութիւն (օլիկարշի) ալ կ'ըսեն։ Արդ, մեք կամայ թէ ակամայ Սահմանադրութեամբ պիտի վարենք, զի մեր մէջ ո՛չ միապետութիւն կայ, ո՛չ ազնուապետութիւն, ո՛չ ալ ասոնք կրնան գոյութիւն ստանալ։ Այս կէտ կարօտ է բացատրութեան։ —

Այն ազգեր, մեծ թէ փոքր, կրթուած թէ թերակիրթ, որք քաղաքական տեսութեամբ լինին թէ եկեղեցական տեսութեամբ՝ միապետական գրութեամբ կը վարին, ունին հաստատեալ միապետութիւն մը, միապետական աւանդութիւն մը, կամ ինքնակալ դերդաստան մը, որ իւր կամքն Օրէնքի տեղ անցնելու, կամ Օրէնքին նախագործում տալու, օրինական իրաւունքն ու կարողութիւնն ունի։ Այս միապետութիւն, սահմանադրական գրութեամբ չափաւորուած լինի թէ ոչ, ունի իւր յատուկ գոյութիւն, իւր պատմական ինքնութիւն։ Միապետութիւն մը, զուրկ այս պատմական նախագործումէ, ոչինչ է. ո՛չ ուրեք այդպիսի անկայուն միապետութիւն մը կը վարէ Ազգ մը, կամ կրնայ վարել։ Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Թուրքիոյ միապետութիւնք, բնութեամբ ու ծագմամբ որչափ ալ տարբերին, ունին այդ պատմական հաստատութիւն. ուստի, օրինաւոր և վաւերական են, և որ աւելին է՝ Ազգեր ու Տէրութիւններ վարելու կարող կը լինին։ Անոնք ծագում առած են ժողովրդոց վարք ու բարքէն, և պատմական կեանքէն։ Հիմ մը ունին, և այդ հիման վրայ հաստատեալ գոյութիւն մը։ Բայց այն փոքրիկ հասարակութեան մէջ զոր կը կազմեն Թուրքիոյ Հայք, միապետական գրութեան հետքն անգամ չկայ։ Նախ, այս հասարակութեան կազմութիւնն եկեղեցական է, և Հայ Եկեղեցին միապետական չէ։ Արդարեւ, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքը բոլորովին եկեղեցական հանգամանք չունի, բայց ինչ անուն ալ տանք իւր հանգամանքին, դա քանի որ ընտրական է և ընտրական եղած է ի սկզբանէ անտի, անհաշտ է միապետական գաղափարին հետ։ Ընտրական գրութիւնն, հիմն Սահմանադրութեան, միապետութեան հետ իւր անհաշտութիւն ընդհանուր պատմութեան ընթացքին մէջ բազմիցս ցուցած է։ Արդ, քանի որ Պատրիարքութիւնն, իւր ծագմամբ և իւր սկզբամբ, միապետական չի կրնար լինել և չէ, կը հարցունենք թէ, եթէ Ազգին ներքին գործերը միապետօրէն վարել ուզենք, ո՞վ պիտի լինի միապետը, կամ դիկտատորն։ — Ինչպէ՞ս միապետի, չպիտի կրնանք միապետական գրութեան փորձ փորձել։

Գալով ազնուապետական գրութեան, աստ խնդիրը փոքր ինչ կը շփոթի — ոմանց համար։ Բառերը տարբեր իմաստներով կ'առնուին, և ինչ ինչ պատմական նշանաւոր իրողութիւններ կը մոռցուին։ Նախ, ազնուականութիւն (նոպլէս) բառով մեր մէջ սովորաբար կը հասկցուին բախտի յաջողակ զաւակներն, որք աննշան ծագում մ'ունենալով հանդերձ, կրցեր են, իրենց աշխատութեամբ, կամ ուրիշ որ և է կերպիւ, հարստութեան և ազդեցութեան տէր լինել։ Երկրորդ, կը կարծուի թէ այսպիսիք ճշդիւ կը ներկայացնեն հին ժամանակի Հայ Ամիրաներն, որք մեր մէջ ազնուական դասը կազմած, և սակաւապետական գրութեամբ երկար ժամանակ վարած են Ազգին գործերն։ Արդ, Ազնուականութիւնն ալ, Միապետութեան նման, պատմական գոյութիւն ու շարունակութիւն մը պէտք է ունենայ։ Ազնուական դասը կազմող գերդաստաններ իրենց վրայ պէտք է կրեն ազնուականութեան աւանդական կնիքը, մինչդեռ երէկեանք, կամ «ետքէն տեսածները» (բարվընիւ-ներն) հասարակ քաղաքացիներ կամ [illegible]ներ են միայն։ Մեք կ'ըսենք թէ մեր մէջ կան յոյժ ազնուաբարոյ գերդաստաններ, և հարուստներ, կամ կառավարական պաշտօնեաներ, որք իրենց գործոց զաւակն եղած են պատուաւորապէս։ Այլ ասոնք ազնուապետական դաս մը չեն կազմեր բառին ո՛չ եւրոպական, ո՛չ ալ հին նշանակութեամբ, ո՛չ իսկ ճշդիւ կը ներկայացնեն նախկին Ամիրայական դասն։ Ընկերային և քաղաքային պայմանաց փոփոխութեամբ, այս դաս դադրած է գոյութիւն ունենալէ։ Ամիրաները կախաղանէ մարդ կ'ազատէին եղեր. Պատրիարքներ կը տապալէին կամ կը կանգնէին եղեր. չորս հինգ հոգի մէկտեղ գալով, Ազգին այս կամ այն մեծ խնդիրը Տէրութեան մօտ կը յաջողցնէին եղեր. մինչեւ անգամ գաւառական կառավարիչներու փոփոխութիւններ ձեռք կը բերէին եղեր այն բացառիկ ազդեցութեան շնորհիւ զոր բացառիկ պատճառներով կը վայելէին եղեր պետական աւագանւոյն մօտ։ Թանզիմաթէն ի վեր այս դաս հետզհետէ տկարանալով, ի վերջոյ այդ մեծ գործեր և անոնց հռչակաւոր հեղինակներն ի միասին անհետացած են։ Հին Ամիրայական դասն ոյժ մը կը ներկայացնէր, թէեւ ընդհանրապէս դէշ գործածուած ոյժ մը։ Այդ ոյժ, լաւ ձեռքերու մէջ, շատ մարդերու և ժողովներու տեսնել չըկրցած գործը կրնայ եղեր տեսնել։ Բայց այսօր ո՛չ այդ դաս կայ, ոչ ալ՝ երկրին քաղաքական գրութեան մէջ՝ այդ ոյժն ի ձեռին ունեցող ուրիշ դաս մը, որ անոր տեղը կարենայ բռնել մեր մէջ։ Կը յուսանք թէ ո՛չ ոք պիտի ժխտէ զայս պատմական բացայայտ իրողութիւն։ Այժմ, եթէ ուզենք ալ, չենք կրնար վերահաստատել Ամիրայական գրութիւնն, որովհետեւ մեր ձեռքը չէ վերահաստատել Ամիրայութիւնն իսկ։

Այսպէս, խնդիրը լոկ պատմական եղելութեանց տեսակէտէն դիտելով, կուգանք այն եզրակացութեան թէ, ո՛չ միապետօրէն կրնանք վարել մեր ազգային գործերն, ո՛չ ալ ազնուապետօրէն։ Արդէն, այս երկու կարգադրութիւնք սերտ առնչութիւն ունին իրարու հետ։ Եթէ միապետութիւնն այսուհետեւ կարելի լինէր մեր մէջ, ազնուապետութիւնն ալ կարելի կը լինէր. զի ուր միապետութիւն կայ, հոն ազնուապետութիւն մ'ալ ի հարկէ կայ, միապետին գահը շրջապատելու համար։ Հռոմայ Եկեղեցին միապետական է, և կը տեսնենք թէ Վատիկան ունի իւր Եկեղեցւոյ Իշխանները, (Բրէնս տը լ'էկլիզ)։ Կարդինալք նոյն բանն են Հռոմայ Պապին համար, ինչ որ Դուքսերը, Լորտերը, Կոմսերն և Մեծ-Դուքսերն են Եւրոպիոյ Կայսերաց և Թագաւորաց համար։ Իսկ երբ Հռոմայ Քահանայապետն, Արեւելեան հին Եկեղեցեաց մէջ եղածին նման, աւելի կամ նուազ ժողովրդական ընտրութեամբ կը նշանակուէր, Կարդինալութիւնը գոյութիւն չունէր։

Բայց զմեզ զբաղեցնող խնդիրը պատմական կողմէն զատ իմաստասիրական կողմ մ'ալ ունի։ Ազգին գործերը սահմանադրականէն տարբեր գրութեամբ մը չենք կրնար վարել, որովհետեւ Ազգին խորհող դասուն գաղափարները թոյլ չեն տար ընաւ որ այսուհետեւ միապետական կամ սակաւապետական գրութեամբ վարուինք։ Ազգին մէջ ընդհանրապէս տարածուած գաղափար մ'է թէ, այն Հայ որ իւր դպրոցին, եկեղեցւոյն, հիւանդանոցին, Առաջնորդարանին կամ Պատրիարքարանին համար դրամ կուտայ, պէտք է ստանայ այս հաստատութեանց հաշիւն, և տեսնէ թէ ի՛նչպէս գործածուեր են իւր դրամ։ Այս միակ գաղափար համարատուութեան, որոյ արդարութեան վրայ պնդել աւելորդ է, սահմանադրական գրութեան խարիսխն իսկ է։ Դարձեալ, մեր մէջ զօրացած գաղափար մ'է թէ, Ազգին հաճոյ անձինք միայն պէտք է վարեն Ազգին գործերը։ Մեր չուզած Պատրիարքը կը հրաժարեցնենք, մեր չուզած Առաջնորդը պարզապէս կը վռնտենք, մեր չուզած Վարչութիւնը կը փոխենք, և ծայրայեղ պարագայից մէջ, ցոյցեր անգամ կը լինին, ինչպէս օրինակները կան թէ՛ հին և թէ՛ նոր պատմութեան մէջ։ Այս գաղափար ալ կ'առաջնորդէ ընտրական գրութեան, որ հիմն է սահմանադրական մարմնոց կազմութեան։ Այս կարգի գաղափարք, որք վերջին տարիներս, ուսման ու կրթութեան ծաւալմամբ, բնականապէս աւելի զարգացած և հասունցած են, նոր չեն սակայն, և խոստովանութիւն մ'է թէ, սահմանադրական գրութիւնն Հայոց մէջ աւելի հին է քան զՍահմանադրութիւն։ Արդարեւ, այս կիւրակի մեր Ազգ. Սահմանադրութեան 24րդ տարեդարձն է որ պիտի տօնենք։ Բայց միայն 24 տարիէ ի վեր չէ որ ունինք ժողովներ, որք, Պատրիարքին նախագահութեամբ, կը վարեն Ազգին գործերն։ 1860էն առաջ, ունէինք Գերագոյն և Հոգեւոր ժողովներն։ Աւելի առաջ ալ, ժողովրդեան ամեն դասու ներկայացուցիչներէն պարբերաբար ժողովներ կը կազմուէին Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, Պատրիարքի պաշտօնանկութեան կամ ընտրութեան, կամ ազգային ծանրակշիռ խնդրոյ մը որոշման համար։ Ըսել է թէ, սահմանադրական գաղափարք, ի մասին վարչութեան մեր ազգային ներքին գործոց, արդէն արմատ ձգած են մեր ժողովրդեան մտքին և սրտին մէջ, և այս ալ պատճառ մ'է թէ, սահմանադրականէն տարբեր գրութեամբ չենք կրնար վարել մեր ազգային գործեր։

Իրաց և գաղափարաց այս վիճակի մէջ, յայտնի կ'երեւի թէ, ուզենք թէ չուզենք պիտի շատանանք Սահմանադրութեամբ։ Մեր յոյսը պիտի կտրենք ուրիշ գրութիւններ փորձելու հակամիտութենէն, որ ոմանց սրտին մէկ տկար կողմին տիրած, և հոն տեսակ մը հակասահմանադրական կամքութիւն յառաջ բերած լինել կը թուի։ Եւ երբ մեր յոյսը կտրենք ուրիշ գրութենէ մը, բնականապէս կը պարտինք ջանալ ըստ կարի մեծագոյն օգուտ քաղելու սահմանադրական գրութենէն։ Արդ, 24 տարիէ ի վեր արդեօք Սահմանադրութիւնն արտադրե՞ց այն ամեն բարիք որ իրմէ կ'ակնկալուէին։ Եթէ կարենանք հաստատական պատասխան մը տալ այս հարցման, բնականապէս կը քաջալերուինք յարատեւելու այն ճամբու մէջ զոր գծեր ենք մեր առջեւ։ Բայց եթէ չկարենանք գոհացուցիչ պատասխան մը տալ, կը պարտինք պատճառներն որոնել Սահմանադրութեան այս բացասական արդեանց, գտնելու համար այն թերութիւններն, զորս կը գործենք Սահմանադրութեանգործադրութեան մէջ։ Խնդրոյն այս մասն երկրորդ յօդուածի մը նիւթ պիտի ընենք։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

84

ԽԱԶԱԳՈՂԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Բ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Նրա ոտները քո և իմ ոտներից աւելի սուրբ են, մէջքն էլ նոյնպէս, միայն նա այնպէս ձեւացրել է իրան։ Այդ մարդիկը հարկաւորած ժամանակ գիտեն իրանց կոյր, կաղ, սապատող ձեւացնել։ Տեսա՞ր նրա խառնըված մազերը, խճճված մօրուքը, ողորմելի երեսը, — բոլորը շինծու էր։

— Այդ երեսը ծանօթ է ինձ... դարձեալ կրկնեց աւազակապետը.

— Որտեղ ես տեսել նրան։

— Յետոյ կը պատմեմ...

Խումբը անցաւ։ Ես մուրացկանից ստացած երկու հատ հինգ-կոպէկնոցները դրեցի գրպանս, այնտեղ մատներով շօշափեցի, յայտնվեցաւ, որ հինգ-կոպէկնոցների մէջտեղում դրած էր բոլորակ ձեւով ծալած թղթի կտոր։ Առանց կարդալու, արդէն երեւակայում էի, թէ ինչ պէտք է գրված լինէր այն թղթի վրա, որ խորհրդաւոր ծրարի մէջ հասցրեց ինձ մուրացկանը։ Այսու ամենայնիւ, մի պատեհ ժամանակ էի որոնում, որ կարդամ թուղթը։

Երբ հասանք մեր արգելանոցը, արդէն մութն էր, ճրագները վառվում էին։ Ես առիթ գտայ թուղթը կարդալու։ Նրա մէջ գրված էին հետեւեալ տողերը. «Մուրադ, ամեն ինչ կարգադրված է քո փախուստի համար։ Յուսով եմ, որ դու այժմ կը հետեւես իմ խորհուրդներին։ Դու երկրորդ անգամ ինձանից նամակ կը ստանաս և նրա համեմատ կը վարվես։ Պետրոս»։

Նամակը կարդացի ես մի այնպիսի տեղում, ուր թոյլ են տալիս կալանաւորներին մենակ մնալ։ Պատին կպցրած էր մի ճրագ. թուղթը բռնեցի ճրագի վրա և քաւոր Պետրոսի խորհրդաւոր ազդարարութիւնը մի վայրկենում ոչնչացաւ։

Ինձ հետաքրքրում էր աւազակապետի այն խօսքը, թէ մուրացկանի դէմքը նրան ծանօթ էր։ Ես համոզված էի, որ անպատճառ այդ ծանօթութեան հետ կապված կը լինէր մի ամբողջ պատմութիւն։ Որովհետեւ քաւոր Պետրոսը այն պտուղներից չէր, որ նրա ճաշակելը մնար առանց հետեւանքի։

Գիշերը, երբ մեզ տեղաւորեցին մեր կացարաններում, ես խնդրեցի աւազակապետից, որ պատմէ, թէ ինչ առիթով ծանօթ է եղել ծպտեալ մուրացկանի հետ։ Նա հաճութեամբ կատարեց իմ խնդիրքը։

«Դու յիշո՞ւմ ես, միանգամ պատմեցի քեզ, որ իմ պատանեկութեան հասակում Հայրս ուղարկեց ինձ Տաթեւի վանքն ուսում առնելու։ Այդ միջոցներում լուր տարածվեցաւ, թէ Որոտնայ վանքում յայտնվել է մի հրաշագործ ճգնաւոր։ (Որոտնայ վանքը հեռու է Տաթեւի վանքից կէս օրվայ ճանապարհով միայն)։ Ճգնաւորի մասին խօսում էին, թէ նա ոչ ուտում է, ոչ խմում է, այլ լիացած է սուրբ Հոգու շնորհով, թէ նրա կերակուրը մշտական աղօթքներն են։ Նրա մասին պատմում էին զանազան հրաշքներ, այդ պատճառով ամեն կողմից կոյրեր, կաղեր և զանազան տեսակ հիւանդներ դիմում էին վանքը ճգնաւորից բժշկութիւն գտնելու համար։

«Լսելով ճգնաւորի համբաւը, իմ հինգ տարի շարունակ անդամալոյծ մայրը հանգստութիւն չէր տալիս ինձ։ Անդադար տնից նամակ էի ստանում, որ գնամ, մօրս բերեմ ճգնաւորի մօտ։ Նա էլ ցանկանում էր առողջանալ և ամուր ոտների վրա ման գալ։ Հայրս էլ նոյնն էր ցանկանում։ Ես ստիպվեցայ առ ժամանակ ընդհատել իմ ուսումը, Տաթեւի վանքից գնացի մեր տունը մօրս բերելու համար։ Հայրս դրեց մեզ հետ ամեն բան, ինչ որ արժան էր վանքին ընծայ տանելու համար։

«Որոտնայ վանքը հասնելուց երկու օրից յետոյ, մեզ թոյլ տուեցին այցելել ճգնաւորի մօտ։ Մենք գտանք նրան իր ձեռքով ապառաժի մէջ փորած մի քարանձաւում, ուր նա ապրում էր, ուր սովորութիւն ունէր աղօթելու և իր անձը զանազան ճգնութիւններով տանջելու։ Այնտեղ տարաւ մեզ վանքի աբեղաներից մէկը։ Ճգնաւորը այդ միջոցին աղօթքով զբաղված չէր, այլ նստած էր իր խուցի մէջ, բոլորովին մերկ քարայատակի վրա, և թեւքի արմուկը դնելով մի քարի կտորի վրա, որ նրան բարձի տեղ էր ծառայում, ձեռքը նեցուկ էր տուած գլխին, և կիսաթեք դրութեան մէջ, նրա բաց աչքերը անշարժ յառած էին դէպի քարանձաւի առաստաղը։ Այդ դրութեան մէջ, կարծես նրա միտքը վերացել էր դէպի երկինքը և տիրել էր նրան խոր, սրբազան յափշտակութիւն։ Այնպէս որ, նա ամենեւին չը զգաց, երբ մայրս մօտեցաւ և համբուրեց նրա հագուստի քղանցը։

«Հագուստը խիստ պարզ էր. կոշտ մազից գործուած սեւ բաճկոնը իջնում էր մինչեւ ոտները, մէջքը պընդած էր նոյնպէս մազէ սեւ չուանով։ Տրեխներ կամ հողաթափներ չէր հագնում, բոպիկ ոտներով էր ման գալիս։ Գլուխը բաց էր, բայց չկտրված և չը սանրված մազերը այնքան երկարացել և աճել էին, որ պահպանում էին նրա գագաթը թէ ցրտից և թէ արեւի տօթից։ Խճճված մօրուքը խառնվել էր գլխի մազերի հետ և տալիս էր նրա դէմքին ահռելի կերպարանք։ Երեսը գունաթափ և հիւանդոտ էր։

«Տեսնելով, որ ճգնաւորը ոչ շարժվում է, ոչ խօսում է և ոչ փոխում է իր նստուածքի ձեւը, մենք կարծեցինք, թէ նա քնած է։ Բայց աբեղան ասաց.

— «Նա քնած չէ, տեսնում էք, աչքերը բաց են, միայն հոգով բարձրացել է երկինքը։

«Մայրս խնդրեց, թէ կը ցանկանար, որ ճգնաւորը տեսնէր նրան։ Աբեղան պատասխանեց.

— «Մենք մեղաւոր ադամորդիներս տեսնում ենք աչքերով, բայց նա տեսնում է հոգով։

«Յետոյ աբեղան խորհուրդ տուեց մօրս, որ մօտենայ ճգնաւորին, բռնէ միայն նրա հագուստի դրօշակը, և նա կասէ, ինչ որ ոգիները կը ներշնչեն նրան։

«Ես օգնեցի մօրս մօտենալ. Նա կատարեց աբեղայի պատուէրը։ Նոյն րոպէում ճգնաւորը մի անսովոր շարժում գործեց, և չը փոխելով իր առաջվայ դրութիւնը, արտասանեց մի քանի անկապ խօսքեր. —

«Խնկի ծառը բուսել է ... գլխին պսակ հիւսել է... տասներկու ճիւղ է արձակած ... ամեն մի ճիւղի վրա ... մի մի հրեշտակ է նստած ... բայց բոլորից վերեւը ... սուրբ Տիրամայրն է նստած գրկին մանուկ է բռնած ... լոյս մազերով զարդարած ... Մօր աչքերում արտասուք ... սիրտը վըշտերով լցված ... մանկան ձեռին է մի խաչ ... դէմքը պայծառ է դարձած ... արտասուքը սրբութիւն ... իսկ խաչը մեզ փրկութիւն ... Մայրն ու Որդին խոստանում» ...

«Ճգնաւորը լռեց։ Աբեղան բացատրեց մեզ նրա պատգամախօսութեան իմաստը, թէ սուրբ Տիրամայրը և Որդին «փրկութիւն» են խոստանում։ Մայրս ուրախացաւ, կրկին համբուրեց ճգնաւորի հագուստի դըրօշակները, և մենք երկիւղածութեամբ հեռացանք։

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. — Քէօլնիշէ Ցայթունկ լրագրին Բերլինի թղթակիցը կ'ըսէ թէ եգիպտական Դեսպանախորհուրդն ի հարկէ Լոնտոնի մէջ պիտի գումարի. որովհետեւ Եգիպտոսի եւրոպական վիճակին վրայ լոյս սփռող բոլոր թուղթեր Լոնտոնի մէջ կրնան գտնուիլ: Ամէն անգամ որ Տէրութեանց լիազօրք ուզեն լուսաւորուիլ կարեւոր կէտի մը վրայ, միայն Անգլիոյ Արտաքին գործոց պաշտօնատան կրնան դիմել, կամ Սըր Էվլին Պէրինկի, որ այժմ ի Լոնտոն կը գտնուի: Իսկ եթէ Դեսպանախորհուրդն ի Կ. Պոլիս տեղի ունենայ, լիազօրք կը պարտաւորին շարունակ կամ Լոնտոն դիմել, կամ իրենց կառավարութեան, տեղեկութիւններ խնդրելու համար, և այսպէս աշխատութիւնք կը յետաձգին:

ԵԳԻՊՏՈՍ. — Երէկի Մօնիթէօր Օրիանթալի մէջ կը կարդանք. «Սթանտըրտ լրագրոյ Գահիրէի թղթակիցը, Պ. Քլիֆորտ Լոյտի Եգիպտոսէ մեկնելուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ. «Եգիպտոսի ամբողջ վարչութիւն այժմ փաշաներու ձեռաց դարձուած է, և վերջին իմն ամեն գործը կառավարելու և պաշտօնեաներու մի կողմ նետուած է: Մինչ Եգիպտոսի գաւառաց մէջ գժգոհութիւնք կ'աւելնան, Ֆրանսացիները, Իտալացիները և Յոյները բաղկացեալ ընկերութիւն մը գրեթէ ամեն օր նիստ կ'ընէ բուն իսկ Գահիրէի մէջ: Անգլիա կուրօրէն, և ոմանք կ'ըսեն՝ դիտմամբ, թոյլ կուտայ որ այս ընկերութիւն նոյն իսկ Անգլիոյ դէմ զօրութիւն ստանայ, և մինչ Սուտան զօրք ղրկել կը պարտաւորի, բուն Եգիպտոսի մէջ ներքին զրգռութեանց առաջքը չառներ: Շատ չանցած պիտի տեսնուի Անգլիոյ կողմէ նուաստ փաշայի վրայ ծախողապէս դրուած վստահութեան դէմ պտուղներն»: — Աղեքսանդրիոյ մէջ հրատարակուող Էլ-Ահրամ անուն արաբերէն թերթը բնիկներն Անգլիացւոց դէմ կը գրգռէ յայտնապէս:»

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑ. — Սուէզի ընկերութեան 1883 տարւոյ տեղեկագիրն, որ մայիս 29ին ներկայացուեցաւ Ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյն, ցոյց կուտայ թէ, նոյն տարւոյ մէջ զուտ շահն եղած է 35 միլիոն 863,000 ֆրանք, որով հասարակ բաժնետէրք պիտի ստանան բաժին գլուխ 63 ֆրանք 60 սանդիմ. հիմնադիրք՝ 35 ֆրանք 80 սանդիմ, և «փարթ սիվիլ» կոչուած յանձնութղթի տէրերը՝ 93 ֆրանք 60 սանդիմ: 100ին 5 հաշուով հասարակ բաժնեթղթոց վրայ վճարելի տոկոսն ալ աւելցնելով, 1883ին բաժնետէրի ամբողջ շահն է՝ բաժին գլուխ 88 ֆրանք 60 սանդիմ, մինչ 1882ին շահն էր՝ 81 ֆրանք և 20 սանդիմ:

ՖՐԱՆՍԱ. — Մասսիլիէն կը հեռագրեն առ Թայմս մայիս 21 թուով. Բարիզէն սաստ եկած հեռագրերու նայելով, Ֆրանսայի մէջ տեղէն անցնելիք ծովային ջրանցքն, որ Ատլանտեան Ովկիանոսն ուղղակի պիտի միացնէ Միջերկրական ծովուն հետ, և մեծամեծ նաւուց իսկ անցանելի պիտի լինի, Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ պաշտպանութեան գտնելուն, և մանաւանդ հանրային շինութեանց նախարարութեան հովանաւորութիւնք վայելելուն շնորհիւ, շատ յուսալի է թէ ի գլուխ պիտի կրնայ հանուիլ: — Այս ջրանցք Սպանիոյ համար եւս մեծ կարեւորութիւն ունի, որովհետեւ Սպանիոյ արեւելեան գաւառները գիւղին և կարճ ճամբով մը հաղորդակցութեան մէջ պիտի դնէ երկրին արեւմտեան գաւառաց հետ, առանց Ճիպրալթարի նեղուցէն անցնելու պէտք թողլու:

ԱՆԳԼԻԱ. — Երեսփոխանաց ժողովոյ մայիս 27ի նստին մէջ, Պ. Ռէտմոնտ հեռագրատանց մէջ պաշտօն վարող կանանց և աղջկանց խնդիրն յուզեց: Մի քանի տարի առաջ օրէնք մը հաստատեցաւ թէ, եթէ հեռագրիչ աղջիկ մը կարգուի, պէտք է պաշտօնէն հրաժարի: Երբ այս օրէնք հրատարակեցաւ, բազմաթիւ աղջկունք և այրի կանայք տարիներէ հետէ պաշտօն վարած էին հեռագրատանց մէջ: Պ. Ռէտմոնտ հարցուց թէ, արդեօք այժմ նոյն օրէնքին պէտք է ենթարկին նոր ամուսնացողք, և յիշեց 13 տարիէ ի վեր պաշտօն վարող հեռագրիչ կին մը, որ այս օրերս ամուսնանալուն պատճառաւ, պաշտօնէն արձակուած է՝ առանց որ և է վարձատրութիւն ստանալու իր բազմամեայ ծառայութեան համար, մինչդեռ արք հանգամանաց թոշակի իրաւունք կը ստանան երկարամեայ պաշտօնավարութենէ մը յետոյ: — Թղթատարութեանց ու հեռագրաց նախարար Պ. Ֆօսէթ պատասխանեց թէ այս օրէնք բացառութիւն չունի, և թէ հեռագրիչ աղջկունք եւ կանայք, երբ ամուսնանան, գործէ պէտք է քաշուին, և այս պարագային մէջ, «փէնսիոն» իրաւունք մը չունին բացառիկ վարձատրութեան մը:

ԱՒՍՏՐԻԱ. — Վիէննայի պաշտօնեայ Երեսփոխանաց ընտրութիւնք կատարուելով, Ազատականք յաղթանակ տարին: — Նէյմէր և Ռօդէ, Պէրնար Վայս և Օրդի, և Վերթայմըր անուն մորթի և կաշիի վաճառականական տուները սնանկացան՝ առաջինն երկու միլիոն ֆիօրինի բացով մը: Այս տուներ վերջերս մանաւանդ Սերպիոյ և Ռումանիոյ մէջ մեծ կորուստներ ընելով այս վիճակի եկեր են:

ԱՄԵՐԻԿԱ. — Ֆիլատէլֆիոյ մօտ, ի Բօյնթ Պրիզ, մայիս 23ին, կայծակ ինկաւ քարիւղի մթերանոցի մը վրայ, և մեծ հրդեհ պատճառեց, որ բոլոր գիւղը աւերեց, և շրջակայ մթերանոցներու վրայ եւս տարածուելով, 600,000 տոլարի կորուստ պատճառեց: Հետեւեալ օրը, կրակը մարելու համար, հարկ եղաւ թնդանօթով ռումբեր արձակել մթերանոցներուն վրայ, զանոնք ճեղքելով քարիւղն հոսեցնելու համար, որպէս զի կրակն աւելի չարծարծի: Գիւղը բոլոր Ֆիլատէլֆիա ցորեկուան պէս լուսաւորուած էր:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. — Անգլօ-Հնդիկ պաշտօնատարք և թէ՛ տեղացի, թէ՛ եւրոպացի ժողովուրդը կը գանգատին թէ, Հնդկաստանի փոխարքային և անոր օրինակին հետեւելով գաւառական կառավարիչք և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք, իրենց կեդրոնատեղիները կը թողուն, և հեռաւոր ամարանոցներ կ'երթան ու կ'առանձնանան՝ ամառուան տաքութիւնը պատրուակ բռնելով, և այսպէս տարին 8–9 ամիս բացակայ կը մնան իրենց պաշտօնավայրէն: Գործատէր հանրութիւնն յապաղումներ կը կրէ, և Հնդկաստանու կառավարիչք, ժողովրդէն հեռանալով, անտեղեակ կը լինին ժողովրդեան զգացմանց ու բաղձանաց: Այսպէս Կալկաթա նստելու պաշտօն ունեցող բարձրաստիճան անգլիացիք, Փոխարքային հետ, կամ Սիմլա կ'երթան, կամ Տարճիլինկ, ուր մէկ մէկ նոր կեդրոնատեղի կազմած են: Այս պատճառաւ տեղի ունեցած փոխադրութեան ծախքերն ալ տարին պատկառելի գումար մը կը կազմեն, և ժողովուրդն է որ կը վճարէ զայս գումար:

ՊԵԼՃԻԱ. — Պելճիական կառավարութիւնն օտար տէրութիւններն հրաւիրեց մասնակցիլ 1885 մայիս 2ին յԱնվէրս տեղի ունենալիք տիեզերական Արուեստահանդէսին: Պելճիա առաջին տեղը կը բռնէր Բարիզի, Վիէննայի և Ամստերտամի Արուեստահանդէսից մէջ: Ընդհանուր ցաւ զգացուած էր որ 1880ի Պելճիական Արուեստահանդէսին ուրիշ ազգեր չէին հրաւիրուած: Այս առաջին անգամ լինելով Պելճիա տիեզերական Արուեստահանդէսի մի հրաւէր ղրկելու գովելի յանդգնութիւնը կ'ունենայ:

ՍՊԱՆԻԱ. — Մատրիտէն կը հեռագրեն թէ Սպանիոյ հռչակաւոր յեղափոխական Պ. Ռուիզ Զօրիլլա Զուիցերիայէն Լոնտոն փոխադրուած է իր բնակութիւնը. զի երկիւղ ունէր թէ Զուիցերիոյ կառավարութիւնը զինք պիտի յանձնէր Մատրիտի կառավարութեան:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐԻՔ

(Հեռագիր մեր Կովկասեան Թղթակցէն)

«ՏՓՂԻՍ, 3 յունիս երեկոյեան.

«Էջմիածնէն քաշած հեռագիրս, ի մասին ընտրութեան 130 ձայնից Թուրքիոյ Հայոց, բոլորովին սխալ կարդացուած է ի Կ. Պոլիս: Պ. Մէնչպարզով, ներկայացուցիչ ռուս կառավարութեան, յայտարարած էր թէ [illegible] 130 ձայն ունեցող Պատրիարքն է: Ես ալ այսպէս հեռագրած էի: Չեմ հասկնար թէ ինչպէս հեռագիրս սխալ հասած է ձեզ:»

ԾԱՆՕԹ. — Մենք արդէն մեր Թղթակցին յիշեալ հեռագրին հրատարակելու օրը, դիտել տուած էինք մեր խմբագրական յօդուածին մէջ թէ, սխալ մը պէտք է կենայ. զի եթէ Մակար Սրբազանն 130 ձայներն ընդունած լինէին, քուէներն ալ բաց այնմ կը տրուէին, մինչդեռ վերջին քուէարկութեան միայն ներկայ Պատգամաւորք մասնակցած էին, և Թուրքիոյ Հայք չէին մասնակցած:

* * *

Ատանայէն լուր տրուած է, թէ Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն յիշեալ քաղաքի ազգայնոց խումբ մը ի ժողով կոչելով՝ ուզեր է ազգային ժողովները կազմել առ հակառակ տրամադրութեանց Սահմանադրութեան, բայց ներկայ գտնուողներուն մեծամասն մասն համաձայնութիւն չտալով՝ պահանջեր են սահմանադրութեան համաձայն ընտրութիւն կատարել, և Կաթողիկոսն տեղի տուեր է ըստ այնմ վարուիլ: Հետեւաբար ընտրողական ժողով մը կազմեր է՝ նախապատրաստութեանց համար: Ատանայի ազգայինք բաւական ժամանակէ հետէ կը գանգատէին ազգային սահմանադրութեան չգործադրուելուն համար, և բազմաստորագիր հանրագրեր ղրկած են Պատրիարքարան:

* * *

Մաքսատեան վեհմ. Օսման Պէյ և Սեպուհ էֆէնտիներն 60 Օսմ. լիրա նուիրեցին ի նպաստ շինութեան Թարգմանչաց վարժարանի Մէջագիւղի:

* * *

Խոյամու Ուսումնասիրաց ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նախորդ կիրակէ օրը, նախագահութեամբ Գեր. Տ. Մատթէոս Ս. Եպիսկոպոսի Իզմիրլեան, Ղալաթիոյ Կեդրոնական վարժարանին մէջ: Ուրիշ կարգադրութիւններէ զատ, քննիչ յանձնաժողով մը ընտրեց, նախորդ գործադիր ժողովոյ հաշիւները մինչեւ մէկ ամիս քննելու և տեղեկագրելու պաշտօնով:

* * *

Բերապոլսէն կը գրեն մեզ Մայիս 10/22 թուով:

«Թէպէտ արդէն հազար անգամ գոհութեամբ կրկնուած կը լինի այդտեղ լրագրութեան և խօսակցութեանց մէջ Ս. Էջմիածնի տաճարին մէջ երէկ կատարուած Կաթողիկոսական ընտրութեան յաջող հետեւանքը՝ բայց մեզ անշուշտ կը ներեն ընթերցողք, որ այդ ուրախութիւնը նորէն յիշեցնում ենք նոցա. շնորհաւորելով «Արեւելք» ի միջոցաւ Ամենայն Հայոց Նորընտիր Կաթողիկոսը, որ ոչ միայն իւր բարձր արժանաւորութիւններով մեզ մեծամեծ յոյսեր կ'ազդէ ապագային համար, բայց և այժմ իւր սիրելի անուամբ և անձնաւորութեամբ հաշտութեան շաղկապ դարձաւ և միաբանեց մեր ժամանակներս ազգին մէջ յուզուած տարաձայնութիւնները, որոնք առ վայրկեան մի խռով վտանգաւոր կերպարանք էին առել:

«Լիայոյս ենք, որ այս անգամ Ամենապատիւ Նորին Պատրիարքը կը դիմանի բովանդակ ազգի կամքին ու թախանձանաց և յանձն կառնէ բազմիլ այն գահը, որ [illegible] ժառանգ նորան ճանաչեց ազգն:

«Յիրաւի, Կաթողիկոսական վեհ պաշտօնը միեւնոյն ժամանակ Քրիստոսի ամենածանր լուծն է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ, որը տանել կարող են միայն նոքա, որոնք առաւելապէս են օժտուած բարոյական ոյժով և ձիրքերով: Բայց երբ Հայութեան ընտրեալ ոգիներն թէ Տաճկաստանում և թէ Ռուսաստանում Նորին Սրբազնութեան մէջ գտան պահանջուած բարեմասնութիւններն և կարողութիւն՝ յիշեալ լուծն արժանապէս կրելու, անշուշտ Նորին Սրբազնութիւնը լսող կը լինի բազմութեան ձայնին, որ չէ սխալւում երբեք, և կը հաւանի իւր բոլոր անձն ու գործունէութիւնը նուիրել ազգին այնտեղ, ուր առաւելապէս պահանջվում է նորա ներկայութիւնն, իբրեւ Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց»: ՄԱՐԶՊԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միւլթեզիմլիկի աստիճան տրուեցաւ՝ Պոլսոյ քաղաքապետութեան ժողովոյ անդամներէն Իպրահիմ պէյի:

Երկրորդ աստիճան Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Շամի երեւելիներէն Շամս–զատէ Ահմէտ Րէֆիք փաշայի:

* * *

Անգլիական դեսպանն երէկ վարձու կառօք Ղալաթա–Սէրայի նոր պողոտայէն դէպ ի Սալը–պազար իջած ատեն, ձիերն յանկարծ խրտչեր, և կառքն Թօփ–խանէ մզկիթին պատին բաղխելուն վրայ, ձիերն առաւել խրտչելով՝ սանձարձակ և արշաւասոյր մտեր են բազմութեան մէջ, որ տեղւոյն անձկութեան պատճառաւ խռնուեալ էր: Բազմաթիւ անձինք, այր՝ կին և տղայ, վիրաւորուեր են, յորս կը գտնուին քանի մը զինուորք ալ: Դեսպանն ու կառապանն, կառքէն ամենայն փութով դուրս ցատկած լինելով, անվնաս մնացեր են երկուքն ալ:

Դեսպանն իսկոյն թարգմանը ղրկելով՝ վիրաւորեալը վիճակին իմացեր, և նոցա անուանքն նշանակել տուեր է:

* * *

Միթիլինի կառավարիչ Բէհճէթ պէյի առաջարկութեամբ, ներումն շնորհեցաւ՝ յիշեալ կղզւոյն մէջ միջնորդութեամբ բերդարգելութեան դատապարտուած Զինիրլի–օղլու Իպրահիմ, Մօնա–օղլու Մէհմէտ, Պապուճճէօղի Հասան, Սոֆրաս անուն յոյնին և Նուվանիօ անուն պարսկին: Ընդհանուր դատախազի օգնական Միսա էֆէնտի բերդն երթալով հաներ է յիշեալ անձինքն, և երբ այս կայսերական շնորհն հաղորդուեր է նոցա՝ ամենքը միաբերան [illegible] բարեմաղթութիւններ բրեր են Օգոստ. Սուլթանի համար:

* * *

Սերպիոյ 10 և 20 դինարի ոսկիներն քննութեան ենթարկուելով կառավարութեան կողմանէ, և տեսնուելով որ ըստ ամենայնի համարժէք են գաղղիական 10 և 20 ֆրանքի ոսկիին, ելեւմտական պաշտօնատանէն գրուեր է նահանգային [illegible] և պաշտօնատանց, ընդունիլ զանոնք եւս իբրեւ գաղղիականներն:

* * *

Օգոստ. Սուլթանին թիկնապահներէն Իպրամ պէյ՝ որ Սէլանիկ գացած էր, երէկ վերադարձաւ մայրաքաղաքս:

Հիճազի կուսակալ և հրամանատար Օսման փաշայի Հայրն՝ Ահմէտ Շիւքրի պէյ, որ Սուրիոյ [illegible] 25րդ գնդին պետն էր, մեռեր է:

* * *

Աֆիոն–Գարահիսարի (Պրուսայի վիճակ) մէջ, ամսոյս 19ին, ընկուզի և հաւկթի մեծութեամբ կարկուտ տեղացած, և միայն երկրագործութեան վնասած լինելն հեռագրեալ է:

* * *

Սերպիոյ մէջ կալուած ունեցող և Թուրքիա գտնուող օսմ. հպատակաց կը ծանուցուի ի պաշտօնէ, թէ այդ կալուածոց խնդրոյ կարգադրիչ յանձնաժողովոյ պաշտօնը պիտի տեւէ երկու տարի եւս, այսինքն երկրորդ օրէն սկսեալ:

* * *

Ասիր շոգենաւն դէպ ի Սեւ ծովու Էրէյլի ուղեւորեցաւ երէկ, ածխոյ համար:

* * *

Թէշվիգիյէ շոգենաւն՝ որ անցեալներն ատաղձ տարաւ Հերէքէ, վերադարձաւ Պոլիս՝ Գարամիւսալէն քար բարձեալ:

* * *

Միրլիվայի աստիճան տրուեր է՝ Թօփխանէի արհեստական գնդի պետ Հաֆըզ պէյի:

* * *

Պոլսոյ քաղաքապետ Մազհար փաշայի հրամանաւ, պետական Կաղհանէի հաշիւներն քննութեան ենթարկեալ են քանի մ'օրէ հետէ՝ թաղապետական չորրորդ շրջանակի վերատեսուչ Վէհպի էֆէնտիի և ուրիշ պաշտօնեայի մը միջոցաւ:

* * *

Գասըմ փաշա Բըլթամալթա անուն յոյն [illegible] մը (մեռելը պատանող, զարդարող) երէկ Սարանտի անուն մեռեալ մը պատանած ժամանակ, յանկարծ մեռեր է:

* * *

Երկուշաբթի երեկոյ Վեհ. Սուլթանն Եըլտըզի պալատը կոչել տուաւ Օնօտի–Գայմօն անուն Հունգարացի նուագածուաց խումբն, որ Բերայի թատրոնական պարտէզին մէջ կը նուագէր այդ ժամուն: Ասոնք փութացին անմիջապէս կառօք պալատ երթալ և Համիտիյէ մարշ ու 22 գեղեցիկ կտորներ նուագեցին ի ներկայութեան Ն. Վեհափառութեան, որ յոյժ գոհ մնաց և 150 ոսկի պարգեւ շնորհեց անոնց:

* * *

Մայրաքաղաքիս զանազան մզկիթներու աստուածաբանական դասատուք աղերսագրով խնդրած են Վեհ. Սուլթանէն, որ իրենց անվճար ամսաթոշակները վճարուին: Անմիջապէս հրաման տրուեր է Ելմտական նախարարութեան՝ այս հոճաներու հաշիւը մաքրել, և ըստ այնմ գործադրուեր է:

* * *

Աթէնքի Էֆիմէրիս լրագիրը սոյնպէս կը մեկնէ Կրետէի կուսակալ Ֆօթիատէս փաշայի հրաժարականը: — «Ֆօթիատէս փաշա հրաժարական տուած է [illegible] խնդրոյն պատճառաւ: Կուսակալին նեղ կացութիւնն անցեալ շաբաթէն յայտնի էր, երբ գաւառին Ընդհանուր ժողովն քուէարկեց թէ չճանչնար [illegible] տասանորդի տուրքը, զոր հանրային արդիւնքին վերաբերեալ գումար մը կը նկատէ, և միայն կղզւոյն մահմեդական և քրիստոնեայ աղքատ բնակչաց օգնելու նպատակաւ, կ'ընդունի 3,000 ոսկւոյ գումար մը անցընել ելմտացոյցին մէջ: Այս որոշման կուսակալին հաղորդուեցաւ որ խոստացաւ Բ. Դրան հեռագրել. երեսփոխանք միանգամայն յայտարարեցին որ եթէ մերժողական պատասխան մը տրուի, ժողովն այլ եւս չպիտի գումարի: Բայց երբ վայրկեանէ վայրկեան գոհացուցիչ պատասխան մը կը սպասէին, պատասխանն յապաղեցաւ, և քրիստոնեայ երեսփոխանք ժողովոյ նիստերէն բացակայեցան: Միւս կողմէ մահմեդական երեսփոխանք հեռագրով գանգատեցան առ Բ. Դուռն կուսակալին դէմ, զոր կ'ամբաստանէին թէ քրիստոնէից յոյսերն արծարծեր է, և թէ իրենք որոշեր են այժմ [illegible] խնդիրը չլուծել: Ֆօթիատէս փաշա այսպէս մնալով մէկ կողմէն Բ. Դրան որ պատասխան չէր տար, միւս կողմէ քրիստոնեայ և մահմեդական երեսփոխանաց մէջ, որոց առաջինք խնդրոյն լուծումն կ'ստիպէին և վերջինք իրմէ կը գանգատէին, նախընտրեց հրաժարական տալ:»

* * *

Ֆիլիպէի համանուն լրագիրն իւր հինգշաբթի աւուր թուով կը գրէ, թէ Գավրիլ փաշա ի մօտոյ Պոլիս գալու հարկադրեալ լինելով, առ նուազն 500 ոսկւոյ վարկ մը խնդրած է, և կը կարծէ թէ ելմտական տնօրէնութիւնը պարտաւոր է այս գումարն յետս պահանջել նախորդ կուսակալ Ալէքօ փաշայէն որ մեկնած միջոցին, ինչպէս կը յիշուի, 800 ոսկի հետն առած էր, մինչդեռ այս գումարն կուսակալին 1884–85 տարւոյ փոխադրութեան ծախուց յատկացեալ է:

* * *

Մայերի վաճառատան տնօրէնին գանակոծման առթիւ, Բերայի ոստիկանութիւնք քանի մը դերձակ գործաւորներ բանտարկած էր, զորս արձակեց այսօր: [illegible] կ'իմանայ որ այս գործաւորք յենլով օրինաց այն կէտին վրայ, թէ Բերայի կառավարիչն իրաւունք չունէր ամբաստանեալ մը 3–4 օր բանտը պահել, մանաւանդ թէ իրենց մէկ ընկերը, որ հիւանդ ծերունի մ'է և հակառակ բժշկին տեղեկագրին, անմիջապէս արձակուած չլինելով, վիճակը ծանրացեր է, փաստաբան Իզզէթ էֆէնտիի միջոցաւ դատ պիտի բանան Բերայի կառավարչին դէմ: Ասոնք 200 ոսկւոյ վնասուց հատուցում կը պահանջեն:

* * *

Մեծահարուստ սեղանաւոր Պ. Հէլպինկի դուստրն ամուսնացաւ երէկ Պ. Ա. Սինկրիա Ֆրանսացի երկրաչափին հետ: Պսակի արարողութիւնը կատարեց Հռովմի Նուիրակ Մ. Ռօթէլլի:

* * *

Երէկ Բ. Դուռը ծանուցագիր մը ղրկելով Ամերիկեան դեսպանատան, յիշեցուց թէ ներկայ յունիս (Ն. Տ) ամսոյ 3ին կը լրանայ Թուրքիոյ և Միացեալ Նահանգաց առեւտրական դաշնագրի պայմանաժամն, և թէ Բ. Դուռն մէկ տարի առաջ ծանուցած է զայս արդէն, ըստ յիշեալ պայմանագրի տրամադրութեանց: Ամերիկեան դեսպան Ուալլաս զօրավարն այն ժամանակ յայտնած էր թէ այս ծանուցումն եղած լինելով ի սեպտեմբերին՝ որ դաշնագրին կնքման թուականն է, մինչդեռ պէտք էր յունիս 3ին լինէր, որ ծանուցման համար որոշեալ թուականն է, ծանուցմանց անկանոնութիւն կայ: Բայց տարակուսական է որ խնդիրն այս կերպով նկատողութեան առնուի, վասն զի արդարացի առարկութիւն մը չէ եղածը: Երէկի ծանուցագրոյն պարունակութիւնը կանխաւ հաղորդուած է արդէն Վաշինկթոնի Օսմ. դեսպանատան:

* * *

Նախընթաց օրը Գահիրէէն ընտանեօք Մայրաքաղաքս եկաւ Աշիլ Գարիօսի անուն անձն, որ համբաւաւոր է իւր արագընթացութեամբ, և աշխարհի առաջին արագընթացներէն մին կրնայ սեպուիլ: Ի մօտոյ պիտի սկսի ներկայացումներ տալ, որք յոյժ հետաքրքրական կը լինին:

* * *

Մայիս 27ին, 75 տարեկան հասակին մէջ մեռաւ ի Բարիզ Մավրոկորտատօ իշխանուհին: Սա այրին էր՝ համբաւաւոր Ալէքսանտր Մավրոկորտատօյի, որդի Վալաքիայի իշխանի մը, որ այնքան մեծ դեր մը կատարեց յունական անկախութեան պատերազմին մէջ: Սուլիացիներն ոտք հանեց, գործադիր իշխանութեան գլուխ կանգնեցաւ, հրամանատարութիւն ստանձնեց և հուսկ ուրեմն անմահացաւ Միսօլօնկիի պաշտպանման մէջ: Մավրոկորտատօ իշխանուհին երկու որդի կը թողու, որոց մին այժմ Բարիզի յունական դեսպան է:

* * *

Իզմիրէն ի Քասապա երկաթուղւոյ ընկերութեան կայսերական Գոմիսէր Բիւլթէմ պէյ Հայտար փաշայի երկաթուղւոյ ընկերութեան գոմիսէր կարգեալ լինելով, այն պաշտօնն յանձնուեցաւ Իզմիրի ծովափանց Գոմիսէր Արմենակ էֆէնտիի:

Իզմիրի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ նոր աւազակախումբ մը երեւան ելեր է Թահթալըի մօտ, Զօրլու կոչուած տեղը, Խարչիկ աւազակապետի մը հրամանատարութեամբ: Ասոնք անցեալ չորեքշաբթի Թահթալըի կամուրջին վրայ երկու վաճառական բռնելով, 3,000 ղրուշ կողոպտեր են:

* * *

Վեց անուղղակի տրոց վարչութեան տնօրէն Պ. Օպուանօ, որ Վառնա գնացած էր ընդ առաջ իւր ընտանեաց, վերադարձաւ:

* * *

Կրթական նախարարը տեղեկանալով որ Թօփհանէի նախնական վարժարանի չորս աշակերտք գեղագրութեան մէջ շատ յառաջադէմ են, առ ինքն կոչեց զանոնք, քննել տուաւ և վայելչակազմ մէկ մէկ հատոր Գուրան նուիրեց:

* * *

Մանասթըրէն կը գրեն տեղական յոյն լրագրի մը, թէ օր չանցնիր որ մարդասպանութիւն մը չպատահի, և թէ գարունը կարծես արիւնհեղութեան եղանակ դարձած է այդ գաւառակին մէջ:

* * *

Պոլսոյ Տուզլօ կոչուած տեղն արական և իգական 2 թուրք վարժարան բացուած են, որոց ծախքը մասամբ Էֆգաֆի կողմէ պիտի հոգացուի և մասամբ տեղացւոց կողմէ:

Նախընթաց գիշեր, Երէն գիւղ ծխախոտ փախցնողներ և ծխախոտի դէտեր կռուի բռնուելով առաջիններէն մէկ քանին վիրաւորեցան, և միւսներն յաջողեցան փախչիլ, զորս ձերբակալելու հետամուտ է ոստիկանութիւնը:

Պաշտօնակալաց ընտրութեան համար կարգեալ յանձնաժողովոյ անդամոց պաշտօնավարութեան ժամանակը լրացած լինելով՝ պետական խորհրդոյ անդամներէն Խալիտ ու Զիա պէյերն անդամ կարգեցան:

* * *

Անցեալները Վօսփորի բնակչաց կողմանէ մեծ Եպարքոսին խնդրագիր տրուած էր՝ Շիրքէթի Խայրիյէ շոգենաւուց երթեւեկութեան վարձուց նուազման համար, և այս խնդրագիրն յանձնուած էր՝ առեւտրական պաշտօնատան մէջ յատկապէս կարգեալ մասնաժողովոյ մը քննութեան: Այժմ կլսուի, թէ մասնաժողովն վերջին նիստն ընելով և նկատելով որ ընկերութեան ներկայ տարւոյ հասութից վրայ դեռ տեղեկութիւն չկայ, որոշեր է որ ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյ ներկայանալի ելեւմտացուցին վրայ տնօրինուի պարտաւորութեան:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

([illegible])

ԱԺԱՆՍ ՌՈՒԹԵՐ

Պետրպուրկ, 3 յունիս

Ցարն՝ որուն ընկերացաւ կայսրուհին, որ Ռումփէնհայմէն (ի Հէս) կուգար, ընտանեօք Կաչինայէն Բետերհօֆ հասաւ երէկ:

Լա Հէ, 3 յունիս

Հոլանտայի թագաւորին անդրանիկ որդին՝ Օրանժի իշխանն, ստամոքսային տենդէ մը կը նեղուի: Վիճակը ծանր է:

Թէհրան, 3 յունիս

Քիշմէն (Պարսից ծոցին բերանը Հորմուզի նեղուցին մէջ կղզի մը) լուրեր կը ծանուցանեն թէ անցեալ ամսոյ 19 ին գետնաշարժի սաստիկ ցնցումներ պատահելով, 12 գիւղ կործաներ և 100 հոգի մեռեր են:

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Հիւէ, 2 յունիս

Աննամի կայսրն սկզբամբ ընդունեց Ֆրանսայի հետ կնքեալ դաշնագիրն, զոր ներկայացուց Չինաստանի Ֆրանսական ներկայացուցիչ Պ. Բաթնօթր, որ արտակարգ պաշտօնով Հիւէ կը գտնուի:

Հռովմ, 2 յունիս

Այսօր, Կարիպալտիի մահուան տարեդարձին առթիւ, ցոյց մը տեղի ունեցաւ աւստրիական դեսպանատան առջեւ. թշնամական աղաղակներ, և սուլման ձայներ լսուեցան:

Սօֆիա, 3 յունիս

Ալէքսանտր իշխանն երէկ երեկոյ վերադարձաւ Գերմանիա ըրած ուղեւորութենէն:

Իսմայիլիա, 3 յունիս

Մայիս 21 էն 31, Սուէզի ջրանցքէն անցնող նաւուց թիւն է 96, և տասնօրեայ հասոյթն 1,780,000 ֆրանք:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 23 Մայիս

—

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Թօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ....դհկ.	9 15
Պօրսային գոցուելէն վերջը «	9 15
Երէկ Բերայի մէջ............	—
Առաւօտուն բացուեցաւ...... «	9 17
Բարձրագոյն գին .... «	9 17
Նուազագոյն .... «	9 17
Կէս օրին .... «	9 17
Փոխառութիւն 1863............Փր.	57 50
» 1865............ «	53
» 1869............ «	47
» 1873............ «	42 50
Պօն տիւԹրէզօր......Անգղ. լիրա	16 75
Րումէլի երկաթուղի............Փր.	43 25
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ »	378

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Ասօսիէթէ Ժէնէրալ....Անգ. ոսկի	3 30
Քրէտի Ժէնէրալ...... Օսմ. լիրա	7 18
Պանք տը Բօնս. (գուբ. կտր.)	6 35
Սօս. Շանծ է ժալ.... Օսմ. լիրա	3 30
Թրամուէյ .... « «	295
Ինիւֆիէ. Եգիպտական	66 32 1/2
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	67
Գիշերը գործ չեղաւ	—
Այս առտու բացուեցաւ..	67 25
Կէս օրին նոյն գին	—

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի............ ղրշ.	100 —
20 Փրանքնոց .... «	87 26
Անգղ. ոսկի .... «	110 5
Քրիմից .... «	51 10
Բօլ Իմբերիալ	90 2
Ռուսլի Թղթադրամ......... «	9 3
Թալէր .... «	—
Ֆիօրին .... «	9 5
Մէճ. արծ. (տարբ.) .... «	108 11
Հինգնոց .... «	102 30
ՄէԹալիք .... «	100 30
Պշլիճ .... «	780 —
Թղթադրամ............ «	— —
Վէցնոց.. .... «	103 5

(ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն 3 Յունիս ժամ 5 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....	100 1/8
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 1/2
« « գոցուեցաւ....	8 1/2
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 1/2
« « 1869	9 1/2
« « 1871	66 1/2
« « 1872	16
« « 1873	8 1/2
Փոխառ. 1877............	79 1/2
Պանք Օթոման	16 1/4
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	89 1/4
Եգիպտ. միացեալ (Իւնիֆիէ)	61 1/8
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	86 3/8
Տայրա Սանիէ	60
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)......	84 1/4
Հունգ. պարտաթուղթ 1877......	103
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	25 40

Վիէննա 3 Յունիս ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ	122 55
Օսմ. Երկաթուղի	20 10

Բարիզ 3 Յունիս ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 % .... բաց	107 95
« « 3 % բաց	78 80
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	8 52 1/2
« « գոցուեցաւ.քրն. կտ.	8 57 1/2
Օսմ. փոխառութիւն 1863.......	—
« « 1865........	—
« « 1869........	46
« « 1873........	42
Օսմ. Երկաթուղի	43 50
Օսմ. Րէժիի բաժնեթուղթք	562 50
Պանք Օթոման	660
Գրէտի Լիօնէ	567 50
» Ֆօնսիէ............	1330
Բաժնետոմս Լիւնի (կուբ. կտր.)	1230
Սուէզի Ջրանցք............	2073 75
Ռուսական 5% 1877ի	97 1/4
Իտալական Ռանթ............	91 10
Արեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.).........	—
Եգիպտական միաց. գոց	309 37 1/2
Սպանիական (արտաքին)............	61
Բրիօրիթէ Թիւրք	378 75
5% Հելլենական	368 75
Չէք Լոնտրայի վրայ......	25 20

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԱՆՑ

—

Ուսումնասէր տիկին մը մեզմէ խնդրած լինելով աւելի յաճախ խօսիլ կանանց դաստիարակութեան վըրայ, առ այժմ կը փութանք մեր ընթերցողաց ներկայացնել մի քանի նշանաւոր հեղինակաց կարծիքն այս նիւթին վրայ՝ զոր [illegible] աշխատակիցներէն մին քաղած և մեզ ղըրկած է։

Կանանց ըսել թէ ըստ բաւականի գիտուն են երբ գիտեն հաճելի լինել, զանոնք շողոքորթելով խաբել է։ Դաստիարակութիւնն այնու իսկ առաւել կարեւոր է նոցա որ ի Ֆրանսա արդէն կանայք խօսակցութեան տաղանդն ունին լիապէս և արանցմէ աւելի լաւ գիտեն զայն ախորժելի ընծայել, զի աւելի փափուկ, աւելի հետաքրքրաշարժ, աւելի ի դէպ է նոցա գրուցատրութիւնն, որով՝ եւս աւելի քաջ կը ճանաչեն պատշաճութիւնք. դաստիարակութեամբ իրենց խօսակցութիւնն արժանիք մ'աւելի կ'ըստանար։

(Պօշէն)

Կանայք ի՛նչ աստիճանի ալ լինին, անխտիր արանց չափ ընտիր մշակութեան արժանի են։ Ոչ այլաքէն նոքա եւս իրենց տեսակին մէջ արանց չափ կատարեալ էակներ են։ Նոցա աչերն մեր աչաց չափ որոշ կը տեսնեն և աւելի արագութեամբ, նոցա զգայութիւնք աւելի նուրբ են, իրենց երեւակայութիւնն աւելի վառ՝ աւելի փութով կըմբռնէ տարիներն եւ իրենց գործունէութիւնն աւելի ակներեւ է։ Ուրեմն իրենց բարոյական զօրութիւնք՝ թէեւ տարբեր կերպիւ՝ իրաւունք ունին մերինին նման մշակուելու, այնու մանաւանդ նոցա այս իրաւունք կը մեծնայ որ ընկերականութեան մէջ իրենց ազդեցութիւնն աւելի մեծ է։ Կանանց է որ բընութիւնն կը վստահի ամենէն փափուկ և կարեւոր խնամքներն։

(Պէյէ)

Կանանց դաստիարակութեան ամբողջ դրութիւնը կը նկրտի աւելի հրապուրել ուսուցանելու նոցա քան թէ յետս մղել, և սակայն որչափ այս վերջին արուեստն աւելի էական է։ Կը նմանի ճիշդ այն զինուորական ուսուցչին որ միայն յարձակման արհեստն աւանդէ իւր զօրաց և զայն կատարեալ տգիտութեան մէջ ձգէ պաշտպանողական հրահանգաց վրայ։

(Լէտի Պլէսինկտըն)

Անիրաւութիւն կըլլար արգիլել կանանց՝ որ իրենց երեւակայութիւնն ընտանեկան շրջանակէն վեր չը բարձրացնեն։

Յառաջադիմութիւնն այսպիսի ճշմարտութենէ շատ հեռի է։ Հին գաղափար մ'է այդ։

Մեծ իմաստասէրն Մոլիէռ՝ միայն իմաստակ և կեղծ գիտուն կանայքն չհարուածեց, այլ նաեւ այն ամուսինններն որք իրենց պատւոյն ապահովութիւնն իրենց կանանց տգիտութեան մէջ գտնել կը կարծեն։

(Տ. տը Քուրսէլ)

Այն կանայք զորս կը տեսնեմք առանց ուժոյ և առաքինութեան՝ բնութիւնը զանոնք ընդունակ յերիւրած էր ուժոյ և առաքինութեան գործոց, այլ դաստիարակութիւնը զամենայն ինչ ոչնչացուց։ Մեր աչաց առջեւ ունինք բազմաթիւ կանայք որք կը մասնակցին արանց զբաղմանց, աշխատութեանց և իրենց պայմանին ամեն յոգնութեանց, և այսու ամենայնիւ իրենց զաւակները կը դիեցուցանեն, կը խնամեն և կը տածեն։

Ուրիշ կանայք ալ կը տեսնենք, այնչափ երկչոտ, փափուկ, տկար, որ կորուսած են գոգցես մինչեւ իսկ քալելու եւ գործելու կարքը։ Նոյն իսկ մայր լինելու հաճոյքէն կը հրաժարին։ Եւ սակայն սոցա ամենն ալ միմեանց նման ծնած են, դաստիարակութիւնը միայն նոցա մէջ այս ահագին խտրութիւնը դրած է։

Զուիցերիոյ լերանց մէջ և Հելվետական օրինաց տակ մեծցած կին մը առաւել կորովով պիտի աշխատի, առաւել արիաբար պիտի գործէ, և առաւել եւս վեհանձնօրէն պիտի խորհի քան թէ Բարիզու մէջ ապրող բարեկեցիկ կին կամ այր մը։

Իւրաքանչիւր ընկերութեան կառավարութեան տեսակն է որ կը հաստատէ նաեւ դաստիարակութեան տեսակն, որ զայն կը տկարացնէ կամ կը զօրացնէ, մոլի կամ առաքինի կը յարդարէ։

(Տ. տը Բոստէ)

Փորձը կը հաստատէ թէ կանանց տըրուած դաստիարակութիւնն ո՛րչափ թերի և անկատար է։ Նոցա կը գովեն առաքինութիւնն և զայն անախորժ երեւոյթի մը ներքեւ կը ներկայացնեն, կուզեն զանոնք տաղտկացնել ի հաճոյից և սակայն բնութեան ազդած միակ տենչանքն է այն։ Հետաքրքրութիւնը կը մղէ զանոնք իրենց կասկածները պարզելու, գոնէ ազատելու համար այն նեղութենէն ուր ընկած են բնութեան և դաստիարակութեան հակառակութենէն։

Շատ աւելի լաւ կը լինէր՝ առանց չափազանցելու առաքինութիւնն և ոչ ալ հաճոյքն ոտնակոխելու՝ ճանչցնել նոցա թէ՛ միոյն և թէ՛ միւսոյն հետեւանքներն։

(Տիտրօ)

Կանայք զմեզ կը կառավարեն, ջանանք կատարելագործել զանոնք. որչափ աւելի լոյս ունենան այնչափ ալ մեք լուսաւորեալ պիտի լինիմք։

Կանանց մտաւորական մշակութենէն կախում ունի արանց իմաստութիւնը. բընութիւնը կնոջ միջոցաւ կը գրէ արանց սրտին մէջ։ (Շէրիտան)

Սկիւթացիք իրենց գերեաց աչերը կը փորէին որպէս զի կարդ ծեծած ժամանակն իրենց ուշադրութիւնն չցրուի։

Կան նաեւ անձինք, որք սոխակին աչերը կը փորեն որպէս զի աւելի լաւ երգէ։

Մարդուս ալ հաւատալ չըգար թէ կանանց տրուած դաստիարակութիւնն ալ նոյն ոգւով տրամադրեալ լինի։

Կարծես կերկնչին որ եթէ իրենց հանճարը կոյր չըլլայ, նուազ լաւ տնտես կամ նուազ հաճելի չարփաշիններ կը լինին։

(Դանիէլ Ստեռն)

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ» Ի

Կեանք յԱմերիկա. — Դրամական վէճէն տագնապն ի Նիւ-Եօրք.

—o—

Մեր Թղթակիցէն

Նիւ-Եօրք, Մայիս 16

Այս շաբթու Նիւ-Եօրքի ժողովուրդը, հարուստ և աղքատ առհասարակ, դրամական մեծ տագնապի մը մէջ էր։ Աստ որպէս յԵւրոպա ժողովուրդը իւր դրամը գըրպանը կամ տանը մէջ չի պահեր, այլ պանքաներու մէջ, հոգ չէ թէ ունեցածը մէկ ոսկի լինի թէ մէկ միլիոն ոսկի. այնպէս որ եթէ պանքաները դժուարութեան մը հանդիպին՝ ժողովուրդը պահի կը հարկանի իւր դըրամին նկատմամբ։ Այս պանքաներն, որք թուով բազմաթիւ են՝ ուղղակի կամ անուղղակի և առաւել կամ նուազ յարաբերութեան մէջ են Ուօլ Սթրիթ կոչուած փողոցին Պանքաներուն և պանքերներուն հետ։ Այնպէս որ այդ փողոցը երբ դրամական դժուարութեան մը մէջ մտնի, ամեն կողմ ազդեցութիւնը տարածելէ չի դադրիր նոյն խառնաշփոթութեան։ Ուօլ Սթրիթը (փողոց) Պոլսոյ Ղալաթիան է գրեթէ, հոն է արժէթղթոց Պօրսան որ կը կառավարէ երկրին դրամական վիճակը։ Ամեն առեւտուրներ որք ուրիշ փողոցներու մէջ կը կատարուին, [illegible] նոյն փողոցը տալուելու համար են մեծաւ մասամբ, որով երբ այդ փողոցը շաբաթ մը աներակ մնայ, ժողովուրդը առեւտուր չընել լաւ կը համարէ թերեւս նոյն շաբթուն, թէ ներքին և թէ մանաւանդ արտաքին աշխարհի հետ գործոցները։ Թէեւ այն փողոցը չ'սպրեցաւ և ոչ ալ այրելու չափ հետեւանք մը ունենալիք դրամական տագնապի մը պատահեցաւ, սակայն հետաքրքրութիւնը և դրամի կորստեան վախը, որ ժողովուրդը ամեն բանէ աւելի գիտութեամբ կը բորբոքէ, առ երեւոյթս նոյն տագնապալից վիճակը կը ներկայացնէր։

Կրանթ և Ուօրտ անուամբ պանքան սնանկացաւ, որուն պատ բացը, որ դեռ ճիշդ յայտնի չէ թէեւ, առնուազն 3 միլիոն տոլար կը կարծուի լինիլ։ Այս այն զօրավար Կրանթն է՝ որ կրկին անգամ նախագահ եղած է Միացեալ-Նահանգաց, որ կը վայելէ ժողովրդեան անհուն համակրանքն և վստահութիւնը, և որ յԵւրոպա այցելած պահուն ամեն թագաւորներէ, ինչպէս նաեւ Սուլթանէն մեծ պատիւներ ընդունեցաւ։ Տարապայման ցաւ ազդեց այս սնանկութիւնը թէ աստ և թէ յԵւրոպա, մանաւանդ յԱնգլիա։ Լրագիրք, առանց բացառութեան, մեծ ցաւ յայտնեցին զօրավարին դժբաղդութեանը վրայ, քանզի իւր տունն և ամենայն ինչ տուաւ յօգուտ իւր պահանջատիրաց, ինչպէս բրին նաեւ իւր ընկերներն եղող իւր որդիքը։ Կրանթի ընտանիքը ամեն բան կորոյս՝ բաց ի պատուէ և այդ սակայն բաւական էր իրեն, լրագիրք Վաշինկթընէ վեր դասեցին իւր անձնուիրութիւն և քաջագործութիւնք, և իրեն համար գումար մը պիտի հաւաքուի կարծեմ և թէ տէրութենէն հանգստեան թոշակ պիտի ստանայ։ Բայց խնդիրը այս է որ, ժողովրդեան զօրավարին դժբաղդութեանը վրայ ցաւակցութիւնը՝ չէր ամոքեր այս դըրամական տագնապը՝ որ իւր տան սնանկութիւնը պատճառեց։ Դեռ այս պատահարին ամբողջութիւնը լըրագիրք չ'աւարտած, Մէթրօբօլիթէն անուամբ Պանքան դռները փակեց յանկարծակի ընդդէմ պահանջատերաց, որ 3 միլիոնէն աւելի միայն դրամագլուխ ունէր և 10 միլիոնէն աւելի գործ կը տեսնէ, նոյն օրը իրարու ետեւէ 7 դրամական հաստատութիւններ եւս սնանկութիւն յայտարարեցին. այնպէս որ ժամանակ չի կար իւրաքանչիւրին համար մասնաւոր յօդուածներ հրատարակելու։ Այս սոսկալի օրուան պատահարաց լուրը հեռագիրը ամեն կողմ կայծակի արագութեամբ հասուց և ամեն ոք, մանրամասնութեան համար Ուօլ փողոցը դիմել սկսաւ, որով մինչ երեկոյ խուռն բազմութիւն մը կեցած էր նոյն ընդարձակ փողոցին ինչպէս նաեւ մերձակայ փողոցներուն մէջ։

Սնանկացեալ ֆիրմաներն (դրամատուները) հետեւեալներն են. Նէլսըն Ռօպինսըն և ընկ. — Օ. Մ. Պօկարթ և ընկ. — Ճօզէֆ Ս. Ուիլեամս. — Հաչ և Ֆութ. — Տօնէլ, Լօուսըն և Սիմսըն. — Հօչքիս և Պուրնհամ. — Կօֆ և Րանտոլ։

Նոյն օրը (Թուականէս երկու օր առաջ) երեկոյ եղաւ։ Ժողովուրդը ուրիշ խօսք չունէր բայց ի օրուան ամենամեծ խնդրէն. և յայտնի է որ ընդհանուր անվստահութիւն մը գոյացաւ դէպ ի Պանքաները, և արժէթղթերը։ Ոչ ոք փոխ դրամ կուտար մինչեւ իսկ տէրութեան դրամաժխիններուն վրայ. մէկ օրուան համար 40% տոկոս կը պահանջէին։ Եւ երբ հետեւեալ օրը Պանքաներէն ոմանք մերժեցին սնանկացեալ տանց փոխանակագիրները վճարել, սխալ տարաձայնութիւն մ'ալ ելաւ թէ՝ «Նոյն Պանքաներն եւս դադրեցուցած են վճարում ընել, մինչդեռ միայն սնանկացեալներուն քաշած փոխանակագիրը չէին վճարեր, որպէս արդարութիւն էր։ Այնպէս որ ժողովրդեան անվստահութիւնը աւելի եւս բորբոքեցաւ։ Եւ ահա քիչ մը ատեն յետոյ Ֆիքս և Հաչ դրամական մեծ հաստատութիւնք սնանկութիւն յայտարարեց, որն որ 6-7 միլիոն տոլարի գործ կ'ընէր և խիստ վստահելի կը նկատուէր։ Երեւակայել դիւրին է թէ այնպիսի ժողովուրդ մը, որուն հացը Պանքաներու մէջ է, ինչ յուզման կ'ենթարկի երբ այս լուրերը իրարու ետեւէ այսքան արագ կը լսէ։ Ամեն ոք գործը թողուց ու վազեց Պանքաները իւրեան հոն ի պահ դրած դրամն ետ առնելու, և իւր դրամն՝ զոր այնքան անապահով կարծած էր և արդարեւ էր և է, աւելի ապահով համարեց այս պահուս քան Պանքայից երկաթեայ արկղները։ Ահա ամեն ոք ետ առաւ իւր դրամը, և ապուշի նման իրարու երես կը նայէին թէ՛ ի՛նչ էր բրածնին, քանզի Պանքայից կողմանէ ետ տալու դժկամակութիւն մը չի կար. և եթէ վախ մը չի կար դրամնին կորսնցնելու, ուրեմն ինչո՞ւ ետ առնէին ապահով տեղէն, եւ վտանգի ներքեւ ձգէին՝ իրենց հոգւոյն չափ սիրած թղթերը (Ամերիկեան դրամներն թուղթ են) իւրեանց տանց մէջ պահելով զանոնք։ Սոքա մեծ մասամբ աղքատ դասէն էին, որով մեծ ցաւ յայտնեցին այսօր լըրագիրք՝ որ «ի զուր ետ առին իրենց ամիսներով և տարիներով աւելցուցած փոքրիկ գումարնին որք այժմ պիտի մսխուին չըայլաբար»։ Սակայն և այնպէս մեծ մասամբ երեկոյեան դէմ նորէն ետ տարին և Պանքաներուն յանձնեցին առաւօտուն անոնցմէ ետ առածնին։ Գալով Մէթրօբօլիթէն Պանքային, տէրութենէն դրամական օգնութիւն հասնելով՝ կրկին բացուեցաւ և սկսաւ վճարել իւր պարտքերը, զի ազգային Պանքա մ'էր նա։ Այսօր փողոցները հանդարտ են և Ուօլ փողոցին մէջ գործերը սկսան առաջի վիճակին մէջ մտնալ։ Վստահութիւն վերստին տակաւ առ տակաւ տիրելով անդ, բայց որում օր մը գործը դադրեցնելը մեծ կորուստ է, մանաւանդ վաղը թղթատարի մեկնելու օրն է։ Բարիզի գինը մեծապէս ինկաւ, ինչպէս նաեւ ամեն բաժնեթղթեր առաւել կամ նուազ ազդըւեցան։ Ուրիշ մերձակայ քաղաքներու մէջ եւս քանի մը սնանկութիւնք պատահեցան այս պատճառաւ, մանաւանդ Պրուքլինի «Աթլանթիք Սթէյթ Պանք»ը որ Մէթրօբօլիթէն Պանքաէն ազդուած էր գլխաւորապէս, և որով հաւանական է որ քիչ ատենէն բացուի։ Միացեալ-Նահանգաց մէջ ամեն շաբթու 2-300 սնանկութիւնք կը պատահին, որոց մէջ է նաեւ մէկ ոսկիով սնանկացողն. եթէ 200էն պակաս պատահի՝ մեծ գոհունակութեան առիթ կըլլայ։ Բայց այդ ամենուն գումարը մէկանց առնելով, այս շաբթուան Ուօլ Սթրիթի սնանկութեանց հետ բաղդատմամբ, որուն գումարը դեռ որոշուած չէ թէեւ, խիստ չնչին և աչքի չի զարնելիք թիւ մը կը կազմէ։ Մինչդեռ մենք նամակնիս լմնցուցինք կարծելով թէ ամեն բան խաղաղած է, որպէս այս առաւօտեան լրագիրք կը հաւատացնէին մեզ, ահա նոր յաւելուածներ կ'ելլեն այժմ ուր նոր սնանկութիւններ կը յայտնուին, երկու դրամական տուներ եւս սնանկացած են և Նիւ-Եօրքի մէջ Սէքընտ Նէշընըլ անուն Պանքան եւս սնանկացած է որ 10 միլիոն տոլարի չափ գործ ունի միշտ, որով դեռ տագնապալից վիճակը մեղմացած չէ, և բաւական ատեն պիտի առնէ մինչեւ վերջանալը, բայց մեծ յոյս կը յայտնուի որ ասկից վերջ գործողութիւնք աւելի հաստատուն հիմանց վրայ պիտի կատարին, և թէ արժէթղթոց վրայ շահադիտական առեւտուրով շատ չի պիտի զբաղին դրամական տուներն և Պանքաներն։

—

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. 6 Մայիս 1884

Ամերիկացիք տնաւն ամբողջ տարի ջուր կը խմեն, այն է՝ ջուրի սափորներուն, շիշերուն և այլ ամաններու մէջ սառ կը լեցնեն վրան մաս մ'ալ պարզ ջուր լեցնելով։ Այս գործողութեամբ արտադրուած ջուրը երեք չորրորդէն աւելի սառի ջուր կը պարունակէ, և միայն մէկ չորրորդ պարզ ջուր։ Մենք առաջին անգամ չի կրցինք հաւատալ որ այդ ջուրէն խմելու էինք, սակայն, այժմ վարժուեցանք և պարզ ջուրէն կը վերընտրենք սառնաջուրը, թէեւ ոչ առողջարար ըլլալն ակներեւ է։ Հետեւաբար սառի մեծ ընկերութիւններ կան և միլիոնաւոր տոլարի առեւտուր կ'ընեն տարեկան։ Ձմեռներն ալ մեծ մասամբ սառի ջուր կը գործածեն։ Կը հետեւի որ պաղպաղակը շատ կը սիրեն Ամերիկացիք։ Այո՛, շատ կը սիրեն և մեզ նման թռմով ու վախով չեն ուտեր, այլ ֆունտով (140 դրամի չափ) Նմանապէս միայն ամառները չեն ուտեր այլ ձմեռներն ալ, մի կասկածիք երբէք ճշմարտախօսութեանս վրայ, փողոցները ձիւնով ծածկուած կ'ըլլան և մենք, —մենք կ'ըսեմ քանզի մենք ալ վարժուեցանք— տան մէջ կրակարանին շուրջը նստած պաղպաղակ կուտենք. և որ զարմանալին է մեծ ախորժանօք։ Պաղպաղակ շինող նշանաւոր ընկերութիւններ կան և մեծ գործ կ'ընեն, մանաւանդ ամառները։ Պարզ երեկոյթի մը մէջ, ամառ կամ ձմեռ, պաղպաղակը առաջին տեղը կը գրաւէ։

Ամեն տուն խողովակներով պարզ ջուրըն բաժին մը ունի սառած, ոչ [illegible] հաշուով, այլ ուզածին չափ կրնայ գործածել—հաւասարութիւն ամեն բանի մէջ։ Բայց սառը այսպէս չէ, այլ ընկերութեանց կառքերը տուները կը բաժնեն կշռելով, այն քառակուսի կտրուած սառերու կտորը որք եթէ ուզուածէն աւելի կշռեն՝ տապարով կը կտրուին և ուզուած չափովն կը բերուի։ Ճիշդ այն հաշուով են այն ընկերութիւնք ինչպէս Գայըշ-Տաղի պատուական ջրոյ ընկերութիւնն ի Պոլիս, ո՞ւր էր որ այդ ջրոյն մէկ ճիւղն ալ հոս լինէր։ Սառի գինը 100 ֆունտը (40 օխայի չափ) 15 սէնթէն մինչ 50 սէնթի (սէնթը 10 փարի չափ է) կը բարձրանայ, ձմեռուան ցուրտին սաստկութեան ու մեղմութեան համեմատ. ուրկից կախում ունի սառի հունձքին առատ կամ նուազ ըլլալը։

* * *

Ամերիկայի հետ գործ ընողներն և մանաւանդ գործել սկսիլ ուզողներն, մեծ սխալ մը ունին՝ կարծելով թէ Պոլսոյ մէջ 40 փրց արժող բան մը անպատճառ 100 ղրշ արժելու է հոս։ Գործել ուզողը պարտի իւր Ամերիկայի թղթակիցին հարցնել նախ՝ ղրկելիք ապրանքի մասին և յետոյ ղրկել եթէ ուզուի, քանզի փորձառութեամբ գիտեմք որ շատ տեսակ բաներ զորս կը կարծեմք Պոլիս եղած միջոցնուս՝ որ Ամերիկայի մէջ յարգի պիտի ըլլան, ընդհակառակն երեսն անգամ չեն նայուիր։ Որչափ որ կ'ըսեմ թէ՝ «Ամերիկայի մէջ կարծուած շահը իրականութիւն ունենալէ բոլորովին հեռի է», չեմ կրնար չի խոստովանիլ որ կանոնաւոր գործ գիտցողին համար ալ գործ պակաս չէ, և օրինաւոր շահ ալ կ'արտադրէ։ Ամեն պարագայի մէջ խոհեմութեամբ վարուելու է և մեծ բան չսպասելով։ Ապրուստը շատ սուղ է և խանութի և տան վարձքերը շատ ծանր են, մանաւանդ խանութի՝ որ վարձքն պատ կրկնապատիկ օրական ծախս ունի։ Բաւական վըստահութեամբ կրնամ ըսել որ՝ «ով որ Տաճկական ապրանաց համար մաղազայ բացաւ վնասեց, մեծ մասամբ այն ծախուց պատճառաւ» երկրորդ, ազդարարութիւններ հրատարակելու է ծանօթանալու համար, և այդ ալ այնչափ շատ է որ ժողովուրդը զզուած է ազդի թղթերը առնելէ ու կարդալէ, փողոցները լի են անոնցմով, կ'առնեն ու կը նետեն։

* * *

Ազդարարութեան կամ ծանուցման վրայ խօսեցանք և այդ խնդիր կ'արժէ որ մէկ քանի խօսք ընեմք։ Ամերիկա ազդարարութեան երկիր է, մանաւանդ Նիւ-Եորք նշանաւոր է այս մասին։ Մի հատը 30 փարայի տպուած ներկեալ պատկերներ ձրի կը բաժնեն փողոցները հազարներով՝ որուն ետեւի կողմը իրենց ազդարարութիւնը կայ։ Լրագիրք լի են ազդարարութիւններով։ Նիւ-Եօրք-Հէրալտ այս մասին առաջին տեղը կը գրաւէ, մինչեւ 192 էջ ազդարարութիւն տպած է կիրակի օրուան, (36 երեսէ բաղկացեալ) թերթերէն ոմանց մէջ, և այդ ազդարարութիւնք իւրաքանչիւրը մանր գրերով երկու երեք տողէ բաղկացեալ են մեծ մասամբ, քանզի շատ սուղ է ծանուցման գինը։ Այս կը ցուցնէ թէ որչափ բազմաթիւ լինելու են ազդարարութիւն ընելու պէտք զգացողները։ Դեռ մէկ երկու օր առաջ էր մարդ մը բաքէթներ կը ցըրուէր, հետաքրքրութեամբ հատ մ'ալ մենք առինք, գիտնալով որ ծանուցում է, բայց տեսնելու թէ մէջը ինչ էր։ Ի՞նչ կուզէք որ ըլլար, 20 հատ լաւ տեսակ շինուած սիկարա։ Բարեբաղդաբար ծխախոտ չեմ գործածեր որով ինծի օգուտ մը չունէր, այլ այդ բաքէթը 5 ղրշի կը ծախէ ցրուել տուող Փաբրիքային խանութպանը և երբ հազարներով կը ցրուէ՝ յայտնի է թէ ո՛րչափ դրամ կը զոհեն ազդարարութեան։ Երբ այսպէս ազդարարութիւն ընել ուզող Հայ մը կը գտնուի Պոլիս, թող իսկոյն Ամերիկա գայ և իւր յաջողութեան տարակոյս չի վերցնելը կ'երաշխաւորեմք։ Ահա այսպէս մրցման ենթարկուի պիտի խանութ բանել ուզող Հայը, երբ փորձել կուզէ, եթէ ո՛չ լաւ է տեղէն չի շարժիլ։

ՀԱՅԸ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

—

Ջրոյ վրայ քալել. — Պարոն Քնարբ անուն Ֆրանսացի մը ջրոյ վրայ քալելու նորահնար եղանակ մը գտած է։

Այն օրը յորում Պ. Քնարբ իւր հնարած եղանակը ինքը անձամբ ի գործ պիտի դնէր, արտասովոր բազմութիւն մը կը տիրէր [illegible] կամուրջին վրայ։

Բարձրաստիճան պաշտօնեայք, գիտական ակադեմիայ անդամք ներկայ էին վերոյիշեալ ծովային փորձին որն որ ոմանց անհաւատալի, իսկ այլոց ծաղրելի կը թուէր։

Հետաքրքիրներու ամբոխին մէջէն նետուեցաւ Սէնի մէջ Պ. Քնարբ որ մարմինը բարակ շապիկով մը ծածկուած էր, ոտքերուն ներքեւ կը գտնուէր [illegible] անուանեալ գործին, և ի ձեռին ունէր փոքրիկ սայլակ ([illegible]) մը։

Պ. Քնարբի կը հետեւէին երփներանգ դրօշակներով զարդարեալ փոքր շոգենաւներ և նաւակներ։

Կեցցէներու և հուռռաներու աղաղակներ օդը կը թնդացնէին ի պատիւ անվեհեր Քնարբի. Սէնի ափանց վրայ այնքան խուռն բազմութիւն մը կը տիրէր որ ոստիկանութիւնը յատուկ պաշտօնեայներ ուղարկած էր ի բարեկարգութիւն հանդիսականաց։

Եւ տակաւին ըսողներ կը գտնուի՞ն թէ հրաշից դարը անցած է . . . ։

—

[illegible] մը. — Մարթէն անուն Ֆրանսացի մը ամսոյս 11 ին մեկնած է Փարիզէն Հռովմ երթալ ու վերադառնալու համար 50 օրուան մէջ։

Յիշեալ երկու քաղաքաց միջեւ եղած ամենէն կարճ ճանապարհը, զոր Պ. Մարթէն պիտի ընէ, 2,306 քիլօմեթր երկայնութիւն ունի։

—

Անդրջրհեղեղեան [illegible]. — Ըստ արդի երկրաբանից, Բարիզ, յառաջ քան զՋրհեղեղն, բնակավայր մը եղած է տարօրինակ անասուններու, որք այժմ երկրագնդիս վրայ գոյութիւն իսկ չունին։ Ս. Քլուի ու Մարլի-Լըռուայի միջեւ հաստատուած նոր երկաթուղին շարժառիթ եղաւ նորանոր գիտական հետազօտութեանց։ Պարոն Շուքէ Ս. Քլուի երկաթուղւոյն հաստատման միջոցին գտաւ բազմաթիւ կենդանեաց ոսկերոտի, ի մէջ այլոց 40 կողեր, որք ի մասին ծանրութեան անհամեմատ կերպով առաւելութիւններ ունին այժմու կենդանեաց կողերուն վրայ։ Յիշեալ կողերն այց երկայնութիւնք 43 հարիւրորդամետր է, կ'վերաբերին աշխարհիս ամենէն մեծ կաթնասուն անասնոյն, որոյ մնացորդք հետըզհետէ երեւան կ'ելլեն Բարիզու շըրջակայքն։ Սոյն անդրջրհեղեղեան կենդանւոյն ձեւը խիստ կը նմանի ծովային եղին։ Իւր թաթերը կը բաղկանան հինգ մատերէ, եղն իւր կուրծքին վրայ երկու մեծ ստինքներ կրելուն պատճառաւ ռամիկ ժողովուրդէն յու-կ-կէն անունն առած է։ Ցարդ աշխարհիս վրայ այդպիսի հսկայ կոչեր ունեցող կենդանի մը տեսնուած չէ։

—

Պիլթոֆէնի չտպուած գործերը. — Երաժշտութեան սիրահար անձանց ուրախալի աւետիս մը . . . Վիէննայի երաժիշտ մը Գ. Փրիճման, Լայպցիկի մէջ, հնավաճառի մը քով մեծանուն Պիլթոֆէնի չտպուած գործերը տեսնելով, գնած է զայնս տպագրել տալու պատրուակաւ։ Վերյիշեալ գործերն են, «Տաղք ի վերայ մահուան Յովսէփ Բի (1790) և «Երգք ի վերայ գահակալութեան Լէոպոլտ Բի (1792)։

—

Ոսկիի հանքեր. — Լոնտրայէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ՝ Բարեյուսոյ գլխոյն մէջ, ի Մոնոմապերկ ոսկիի հարուստ հանքեր գտնուած են։ Անգլիացիք սկսած են այժմէն բովագործներ ղրկել ի Մոնոմապերկ ոսկւոյ առատութենէն օգուտ քաղելու համար։ Կ'ըսուի թէ գերմանացի նաւաստի մը անոր հարստութիւն գիւտեր է մի քանի ամսուան մէջ վերյիշեալ թանկագին մետաղը ժողվելով։ Մ. Մ.

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Քոլոնիական ջրի (օտը քօլօնեը) գործածութիւնն ընդհանրական լինելով, օգտակար պիտի լինի անշուշտ անոր բաղադրութեան եղանակը ցոյց տալ։ Եղանակը շատ պարզ է։ Առէ՛ք Պէրկամեթի իւղ 10 կրամ, Նարնջի իւղ 10 կրամ, Լիմոնի ջուր 10 կրամ, Նարնջենւոյ ծաղկի իւղ 2 կրամ, Խնկունւոյ (ռոմարէն) իւղ 2 կրամ, Ալքօլ 90°, 966 կրամ. խառնեցէք և քամեցէք։

Երէկուան Օգտակար Խրատի 3րդ տողի սկիզբն «թթու (ասիտ ֆէնիք)» բառերը Դրդ ֆէնական բառին քովէն պէտք է կարդալ։ Վերջին տողի «չորս» բառը պիտի լինի «դորս»։

ՏԱՐԵՐՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Թարգմանեալ Ֆրանսերէնէ ի Հայ
Ն. Փափազեան

Ներկայ թարգմանութիւնը Պէռլինի քաջահմուտ և տնտեսագէտ Գ. Օթթօ Հիւպնէրի աշխատասիրութիւնը լինելով, բազմապատիկ տպագրութեամբ հրատարակուած է, և Եւրոպիոյ մէջ ընդհանուր ընդունելութեան արժանացած ըլլալով Նախակրթական վարժարանաց մէջ առ հասարակ կգործածուի իբրեւ դասագիրք։ Գրքոյկս վարժատան տղոց լաւ և յարմար դասագիրք մ'ըլլալով գիտ. բացին արժէք մը ստացուեցաւ.

Ի գին 100 փարա։

Կը ծախուի Զաղմաճըլար, Գափաֆեան Ցովսեփայ գրատան մէջ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԷՔԹՕՐ ՄԱԼՕՑ

—

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՎԷՊ ՍՐՏԱԳՐԱՒ ԵՒ ՀՐԱՀԱՆԳԻՉ
ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՃԵՄԱՐԱՆԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
Թարգմանութիւն Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆԻ
ՀԱՏՈՐ Ա.

Կը գտնուի Մասիսի գրասենեակն և ամեն հայ գրավաճառաց քով. ևս և Պահչէ գաբու Ջրավաճառ Պօղոս և Ցակոբ աղաներուն խանութները. գին 7 1/2 ղրուշ։

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաև

Սկզբունք Քաղաքական Տնտեսութեան	ղրշ. 6
Կորոլ Մարտիրոս Երգոռը, 2 հտ.	12
Ալմոանոաբիան Փարէզ	6
Մարէկտան	7 1/2
Ցէրէր ի Լոռին	7 1/2

ՃԱՇԱԿ

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Ծաղկաքաղ յաշխարհիկ լեզուէ

—

Բ. Տպագրութիւն, փոփոխեալ և ճոխացեալ
Հանդերձ պատմական, կենսագրական, գիտարանական և այլ ծանօթութեամբք,

—

Աշխատասիրեաց Ա. ՓԻՓԵՐՃԵԱՆ

—

ՄԱՍՆ Ա.

Սոյն ընդարձակ հաւաքածոյքն, որ արդի Հայ Մատենագրութեան ամենէն նշանաւոր հեղինակաց գործերէն քաղուած է, ունի ընդարձակ յառաջաբան մը և կը պարունակէ բազմաթիւ ազգային հեղինակաց կենսագրութիւնք, գրական, պատմական, գիտարանական և այլ պիտանի ծանօթութիւնք։

Սոյն աշխարհաբար հաւաքածոյքն որ երկար ժամանակեայ աշխատութեանց արդիւնք է, խիստ օգտակար կերպով պիտի կարենայ գործածուիլ բոլոր հայ վարժարանաց մէջ ամէն կարգերու։

Նիւթոց ընտրութիւնն, առատութիւնն ու զանազանութիւնն և աստիճանաբար դասաւորութիւնն սոյն դասագրքին ամենէն մեծ առաւելութիւնքն են, որք մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան հայ ուսանողին և երիտասարդին և ամէն հայ անհատի որ կը փափաքի գաղափար մ'առնուլ իւր ազգային արդի գրականութեան վրայ։

Ամբողջ գործն, որ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, պիտի հրատարակուի երկու մասերու բաժանեալ։

Ա. մասն հրատարակուեցաւ, որ կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով. Բերա Փափազեան գրատունը, Պոլիս, Պահչէ գաբու, ասեղի Պօղոս աղայի խանութը և Գ. Թորոսեանի Թղթավաճառատունը.

Կեդրոնատեղին է Ակոբեան խան, թիւ 14. Նորագական Գրատունը; հեղինակին քով։

Գինն է 5 ղրուշ արծաթ։

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՆՑԱՐԴԻՆԱՑ

Գալաթ — Քարաքէօյ Թունէլի քովը Թիւ 59

Գինդ դէմ առ դէմ ապրանք

Մեզմէ էֆ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նորաբերինաց մեծաքանակ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խաւն՝ ստորական, լաւ և ընտրագոյն (մարլէփեքա)։ Հագար՝ Մարսիլիոյ և Թրեստէի. այլ և այլ տեսակ բաբաճոմակերել զաւ, Ֆրանսական բուն Ֆոսիրէ. Սիպիլի թիրալ և ընտիր իւղ. Նափոլիի մաքարոն. Ճէնովայի և Նափոլիի մէրլուց. բրինձ՝ Մախասսէ և Բրիզոն. լօրիս և սիսեռն՝ եփուն և խիստ համեղ. անուշեղէնի և խմորեղէնի յատուկ լաւագոյն ալիւր. օսլայ (նիշասթա) և սաքարօթ. Գանտիոյ և Այվալըքի ընտիր ձէթ. Լոնտոնի և Մարսիլիոյ քօլա. Ամերիկայի քարիւղ (կազ). Լոնտոնի ընտիր լեղակ (չիվիտ). քօնեաք և այլ ոգելից ըմպելիք. սոտա. թարմ ըմպելաջուր և սարտին. Այվալըքի ընտիր ձէթ. Թարխանա և սպունգ. մեկ խօսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամեն տեսակ ներմուծ լաւագոյնն այն գինով բանելու, որք առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին զլխաւորապէս։

Ամեն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուղղութեամբ և կանոնաւորապէս։

Գիները խիստ չափաւոր են։ ԱՊԱՌԻԿ ՉԿԱՅ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

—

ԴԵՂԱՐԱՆ
Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ
ԵՂԲԱՐՑ

Ներկայ ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալ փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի–Ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին գլուխը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարց» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (աէրօգրիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Ասոնցմէ զատ ամեն տեսակ գործածուած զանազան տեսակ գինի, ազնիւ ձկան իւղ, Նորվէկիոյ շօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին։ Նկած դեղագիրք խոհյն թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ
ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ

—

ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

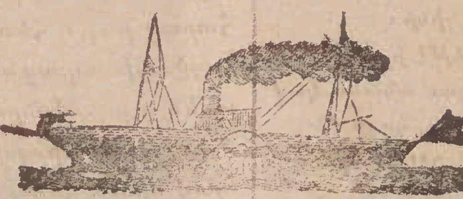

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷՅԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1884 ՄԱՅԻՍ ԱՄՍՈՅ

(Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ. Թ.
11 30 Եէնիմահալլէ Մեզարպուռնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 17
12 5 Եէնիքէօյ Իսթինիա Էմիրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնավուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 25
12 45 Ռ. և Ա. Գավաք Եէնիմահալլէ Մեզարպուռնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 32
1 35 Եէնիքէօյ Իսթինիա Էմիրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնավուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 34
2 15 Եէնիմահալլէ Մեզարպուռնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Իսթինիա Էմիրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնավուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 21
4 15 Եէնիմահալլէ Մեզարպուռնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Իսթինիա Էմիրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 33
6 15 Եէնիմահալլէ Մեզարպուռնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշաբահչէ Եէնիքէօյ Էմիրկեան Գանլըճա Ռ. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Արնավուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյ Օրթաքէօյ Գուզգունճուք Պէշիկթաշ Իւսկիւտար 4
8 15 Ա. և Ռ. Գավաք Եէնիմահալլէ Մեզարպուռնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Եէնիքէօյ Էմիրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրերը Իսթինիա պիտի հանդիպի) 20
10 — Մեզարպուռնուէն Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Էմիրկեան Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրերը Պէյքօզ) 34

Արնավուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

10 45 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ
11 30 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 33
12 10 Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 21
12 40 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ 4
1 30 Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 33
2 10 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ 23
3 — Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 17
3 30 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 32
4 15 Արնավուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ 23
10 50 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ 17
11 40 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ 25
4

Ասիական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

11 — Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյի Գուզգունճուք Գապաթաշ 34
11 30 Պէյքօզ Բաշաբահչէ Ռ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 23
12 5 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյի Գուզգունճուք
1 15 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյի Գուզգունճուք 22
1 30 Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշաբահչէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյ Գուզգունճուք Իւսկիւտար) 2 20
2 30 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյ Գուզգունճուք Իւսկիւտար (բացի ուրբաթէն) 22
3 30 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյ Գուզգունճուք Պէշիկթաշ 2
4 15 Պէյքօզ Բաշաբահչէ Ռ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյ Գուզգունճուք 25
8 45 Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյքօզ Բաշաբահչէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլերպէյի Գուզգունճուք Իւսկիւտար (ուրբաթ օրերը Ռ. Բաշամահալլէ) 22
10 30 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ
23

(Բաց է կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 45 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնավուտքէօյ Ռ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու Եէնիմահալլէ 21
1 30 Գապաթաշ Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզգունճուք Օրթաքէօյ Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Արնավուտքէօյ Գանտիլլի Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճա Էմիրկեան Եէնիքէօյ Բաշաբահչէ Պէյքօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու Եէնիմահալլէ 4
2 30 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու Եէնիմահալլէ 33
5 — Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Էմիրկեան Իսթինիա Եէնիքէօյ Պէյքօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու Եէնիմահալլէ և Գավաքներ 20
6 45 Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզգունճուք Օրթաքէօյ Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Արնավուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Գանլըճա Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ 22
8 15 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու 34
10 30 Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Էմիրկեան Իսթինիա Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու Եէնիմահալլէ 32
11 10 Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուռնու Եէնիմահալլէ
11 30 Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Էմիրկեան Իսթինիա Եէնիքէօյ 20
25

Կամուրջէն Արնավուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 — Ուղղակի Պէպէք
1 — Ուղղակի Արնավուտքէօյ 33
1 30 Ուղղակի Պէպէք 23
2 30 Ուղղակի Արնավուտքէօյ 17
3 — Ուղղակի Պէպէք 32
3 45 Ուղղակի Արնավուտքէօյ 23
9 50 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար (Վոսփոր եկող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 17 25
10 30 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք
11 5 Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք (Եէնիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 4 22
11 45 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք
12 — Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ 34
4

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 — Իւսկիւտար Գուզգունճուք Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյքօզ Եէնիքէօյ 34
12 45 Ուղղակի Գանտիլլի
2 — Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրերէ) 2
2 45 Իւսկիւտար Գուզգունճուք Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշաբահչէ Պէյքօզ (ուրբաթ օրերը Ռ. Բաշամահալլէ) 22 25
3 — Ուղղակի Գանտիլլի
9 30 Գապաթաշ Պէշիկթաշ Գուզգունճուք Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գավաքներ գացող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 2 23
10 15 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բէֆամըրաշը Բաշաբահչէ Պէյքօզ Թարապիա Մեզարպուռնու Գավաքներ 17
10 40 Պէշիկթաշ Գուզգունճուք Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլիէն (Գանտիլլի նաւամատոյցը Պէյքօզի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 33
11 10 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Ռ. Բաշամահալլէ Բաշաբահչէի Պէյքօզ
11 40 Գապաթաշ Գուզգունճուք Պէյլերպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ 23
21

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3 45ին մեկնելով Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչեշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Էմիրկեան Եէնիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ և Մեզարպուռնու պիտի հանդիպի և անտի ժամը 5 30ին մեկնելով և յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
11 —	6 20 Պէշիկ.	11 25	7 —
11 45	7 —	12 — Գզկնճ	8 15
12 30	8 10 Պէշիկ.	12 45	9 — Պէշիկ.
1 —	9 —	1 15	9 30
1 30	9 45	1 50	10 — Պէշիկ.
2 —	10 — Պէշիկ.	2 20	10 25 Գզկնճ
2 30	10 30	2 55	10 45
3 10	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիկ.	11 25
4 30	11 25	4 45	11 50
5 5 Պէշիկ.	11 45 Գզկնճ*	5 30	12 5
5 45	12 5	6 — Պէշիկ.	12 5 Գզկնճ*

(* Այս շոգենաւները Հրէից տօներուն չպիտի երթեւեկեն)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
11 15	— —	11 10	— —
12 —	7 —	11 55	7 —
12 45	8 10 Պէշիկ.	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիկ.
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիկ.
3 45	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիկ.	11 5
5 10 Պէշիկ.	11 25 Պէշիկ.	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիկ.	— —	6 15 Պէշիկ.	— —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 30 Հարէմէն Սալաճագ
11 — Հարէմէն Սալաճագ
1 45 Կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 15 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ
10 45 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷ
ԵՒ
ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ
ԿԱՌԱՐԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
4 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

ՇԱՀԱՆՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ
Ա Զ Դ

Շինութեանց յանձնառու տեարց կը ծանուցուի որ Ռէժիի Վարչութիւնն ծխախոտի գործարանին վրայ քանի մը շինութիւններ աւելցնելու հարկ տեսնելով, այդ շինութիւններն նուազուրդի կը դնէ։

Ցատակագիծը, հաշուական ծրագիրը և պայմանագիրը պատրաստ են ի տես անոնց՝ որք կ'ուզեն ծանօթանալ, Պոլիս, Ռէժիի Վարչութեան կեդրոնատեղին, ամեն օր առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ 3։ Կնքեալ ծրարով գրաւոր յանձնառութիւնք առ առաւելն մինչեւ յունիս 6 (Ն. Տ.) ուրբաթ, պէտք է յանձնուին Տնօրէնութեան։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս, 18/30 մայիս 1884

ԻԼԱՆ
ԼԱՆԻԹԼԻ ԳԻՐՔ

ՄԻՔԹԷՐՃԻՄԻ Տ. ԱԴԱՄԵԱՆ

—

(Թէրճէմանը Էֆքեար Բեֆրիքեամընըն իւրաս)

—

Էմիլ Րիշպուրկուն իշպու տիլլէր թէէլլիֆքերտէսի պուլունան հիքեայէ պուլատէ մանհարեր զաղէթաաա բէյ տէր բէյ տէրճիմէսի աճէրա, այրըճա վէ իքի ճիլտէ մինգաաէմ թամ օլունուպ հէմէ խարէճինէ լէրք օլունաուզունտան, քիթապը մէզքիւր ճիւմլէ փիթմամըշ տուքեանլարընտա վէ պազը զաղէթա սաթըճըլարընտա վէ պազըճա քիթապը մէզքիւրին իտարէսինի տէր էօհտէ իտէն պուլունան Պահչէ գաբուտա Ըզամալեան Ցաքոբ աղանըն տիւքեանընտա պէհէր ճիլտի 10 ար ղուրուշա ֆիւրուխթ օլունուր։

ԾԱՂԻԿ
ԱՐԴԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—o—

Երկասիրեաց
ԵՂԻԱԶԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ի պէտս վարժարանաց

—o—

Այս դասագիրքը՝ աշխարհիկ լեզուի ընտրելագոյն հեղինակներու ամենէն գեղեցիկ հատուածները իրենց պարունակած բոլոր քերականական, դրագիտական, գիտարանական, պատմական, աշխարհագրական և այլ գիտելիքներովը աշակերտաց ընծայելով՝ մեկ հատիկ գիրքն միջոց է Հայ լեզուն և գրականութիւնը ուսումնարանի գրեթէ բոլոր կարգաց ուսուցանելու և ազատելու ազգային մանկտւոյն միտքը տարիներով զբաղեցնող [illegible] անօգուտ և սպանիչ դրութենէն։

Բոլոր կարող դասատուաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այս նոր գործին վրայ։

Գին 8 ղրշ։

Կեդրոնատեղին Արամեան և Գավաֆեան գրատունները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական գեղագրութեան «Փարիզեան տպագրութիւնն» ժամանակէ մ'ի վեր սպառած լինելով այս անգամ նորա զգալի պակասն լեցնելու առաջադրութեամբ հրատարակուած է «Հայկական գեղագրութիւնն» յորում կամփոփուին գործածական և զարդարուն ամենատեսակ գրեր նաեւ Ֆրանսերէն զանազան տեսակ գրեր՝ երբեւ կարեւոր յաւելուած։

Հակառակ թղթին առնուութեան և վիմագրութեան մասին տարուած մեծ խնամոց՝ խիստ աժան գնով կը վաճառուի 5 ղրշ։

Կը գտնուի մանաւանդ Արամեան և Գավաֆեան գրատուններն,

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԺՈՒՄ

Մայիս

Բովանդակութիւն. — Ներսէս Սրբազան. — Անգղիերէնեան իմաստասէր մը և Նոր իմաստասիրութիւնն. — Մակբեթ. — Տաղարան, Առ Վաղամեռիկն Ռոպոր Տիգրան, Առ Նախնիս. — «Արեւելք» օրագիր։

Տարեկան բաժանորդագինն է՝
Մայրաքաղաքիս համար դ. հ. 20
Օտար երկրաց և գաւառաց համար « 26

Բաժանորդագրութեան տեղին է Արամեան գրատունը Ցակոբեան խան, և Հավուզլու խան։

ՎԱՐԺԿԱՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՑԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին ազնիւ քարդերու վրայ զանազան գրերով, ի գին 100 հատը 10 դահեկան։

Փափաքողք դիմելու են Արամեան տպարան, Զաղմաճըլար Ցակոբեան խան։

ԴԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՍՈՒԳ

ՆՈՐԱՎԷՊ
Գրեց. Օր. Մեւդ

—

Զմիւռնիա, Տպագրութիւն Մ. Մամուրեան. Կը գտնուի Պոլսոյ Հայ գրավաճառաց քով։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Թ. ԹԵՐԶԵԱՆ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ՊԱ ԿԵՐԱԶԱՐԴ
Գին 3 դահեկան

Վարժարանաց և շատ ծնողներու համար մասնաւոր դեղ կը լինի։

Կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Հայոց Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակն, Կալաթա, Կէօզ օղլու խան թիւ 12։

Այս դասագրքին վաճառումէն գոյացած շահուն մի մասը Հայոց Միացեալ ընկերութեանց յատկացեալ է։

ԱԶԴ

Ընտանիք մը կայ, որոյ հայրը Ազգին բազմաշխատ և արդիւնաւոր դասատուներէն մին է, և որոյ անդամք կարող են Երկսեռ վարժարանի մը ուսանելեաց գրեթէ մեծագոյն մասն աւանդել, և մաքուր գիր և ընտիր ասղնագործութիւն ալ սորվեցնել։ Կը յուսացուի թէ սոյն ընտանիքն կրնայ օգտակար լինիլ գաւառի մը։

Պէտք ունեցողը կը հրաւիրուի առ խմբագրութիւն լրագրոյս։

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՄԱՑԱԿԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ

Աշխատասիրեաց
Տ. ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

—

Զմիւռնիա — Տպագրութիւն Տէտեան
Գին 7 դահեկան արծաթ։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԵՀ
Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Թիւ 41